

**ZONGULDAK İL MERKEZİNDE
15-17 YAŞ GRUBU GENEL LİSE ÖĞRENCİLERİNDE
BENLİK SAYGISININ AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ**

NİLÜFER TATOĞLU

**Zonguldak Karaelmas Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında
Yüksek Lisans Tezi
Olarak Hazırlanmıştır.**

ZONGULDAK

Mayıs 2006

KABUL:

Nilüfer TATOĞLU tarafından hazırlanan “Zonguldak İl Merkezinde 15-17 Yaş Grubu Genel Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısının Akademik Başarıya Etkisi” başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından değerlendirilerek, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.03/05/06

Başkan: Doç. Dr. Ayşe OCAKCI

Üye: Yrd. Doç. Dr. Sibel KIRAN

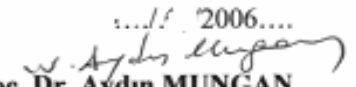

Üye: Yrd. Doç. Dr. Sinem SOMUNOĞLU

ONAY:

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...15/2006....

Doç. Dr. Aydın MUNGAN
Z.K.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

**ZONGULDAK İL MERKEZİNDE
15-17 YAŞ GRUBU GENEL LİSE ÖĞRENCİLERİNDE
BENLİK SAYGISININ AKADEMİK BAŞARI ÜZERİNE ETKİSİ**

Nilüfer TATOĞLU

**Zonguldak Karaelmas Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayşe OCAKCI

Yrd. Doç. Dr. Ferruh N. AYOĞLU

Mayıs 2006, 86 sayfa

Hemen her toplumda, bireylerin zor yaşam koşullarının altından kalkarak, toplum içindeki değişim ve gelişmelere uyum sağlamaları ve toplum içinde bir yer bulmaları istenir. Bu uyumun kolay olması için bireylerin yeterli bilgi ve beceri ile donatılması gerekmektedir. Uyum sorununu en çok yaşayan genç nüfustur. Ergen birey, bu yaş dönemine özel krizi atlatamazsa toplum tarafından onaylanmayan, yasal olmayan düşünce ve davranışlara yönelir. Bu olumsuzlukları önlemek için ergenlik dönemindeki ergen bireylere verilen rehberlik ve danışmanlık hizmeti önem kazanmaktadır. Temel sağlık hizmetleri kapsamında yer alan koruyucu sağlık hizmetlerinin çalışma alanında okul sağlığı hizmetleri

ÖZET(devam ediyor)

önemli yer tutar. Okul sağlığı kavramı; öğrencilerin ve okul çalışanlarının, sağlık durumlarının saptanması, geliştirilmesi ve tedavisinin planlanmasıdır.

Araştırma okul sağlığı çerçevesinde ergenlerin benlik saygılarının, okul başarısı üzerine olan etkisini incelemek amacıyla, Zonguldak il merkezinde altı genel lisede 15-17 yaş grubu öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırma grubu 5694 kişiyi temsil eden 457 ergenden oluşmaktadır. Araştırmamıza katılan öğrencilerin % 41.8'i 15 yaşındadır, % 58.0'i kız, % 42.0'si erkek öğrencidir. Öğrencilerin % 75.1'i orta gelir düzeyindedir, % 92.6'sının annesi, % 3.9'unun babası çalışmamaktadır. Benlik saygısı puanı ve okul başarısı notu arasındaki tek yönlü varyans analizinin sonucuna göre, yüksek, orta ve düşük benlik saygısı puanına sahip gruplar arasında okul başarısı notu yönünden istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.001$).

Anahtar Sözcükler: Ergen, benlik Saygısı, okul başarısı, okul sağlığı

Bilim Kodu: 104.04.01

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

**THE EFFECT OF SELF-ESTEEM TO ACADEMIC ACHIEVEMENT ON
15–17 AGE GENERAL HIGH SCHOOL STUDENTS IN CENTER OF
ZONGULDAK**

Nilüfer TATOĞLU

Zonguldak Karaelmas University

Institute of Health Sciences

Department of Nursing of Children Health And Illness

Thesis Advisor:

Assoc. Prof. Ayşe OCAKCI

Asst. Prof. Ferruh N. AYOĞLU

May 2006, 86 Pages

In almost every society individuals are required to adapt to the changes and improvements in the society and to find a place in the society coping with the difficult living conditions. It is necessary for the individuals to be equipped with adequate information and skill in order that this adaptation will be easy. It is the young population that suffers from the adaptation problem most. The adolescent resorts to illegal thoughts and behaviors that are not accepted by the society if he or she does not get over this crisis that is peculiar to this age period. In order to prevent these negativities, guidance and consulting services provided for the individuals in adolescence gain importance. School health services have an

ABSTRACT (continued)

important place in the work field of preventive health services that are considered in fundamental health services. The concept of school health is the assessment and improvement of students' and school workers' health conditions, and the planning of the treatment. This research has been carried out on students aged between 15 and 17 in six high schools in the centre of Zonguldak city in order to study the effect of adolescents' self-esteem on academic achievement within the framework of school health. The research group consists of 457 adolescents representing 5694 students. Of the students taking part in our research, 41.8 % is 15 years old, 58.0 % is female, and 42.0 % is male. 75.0 % of the students belong to middle- income classes, mothers of 92.6 % and fathers of 3.9 % have no jobs. According to the result of one-way variance analysis between self-esteem points and academic marks, there is a considerable statistical difference in academic marks among the groups getting high, middle and low self-esteem points ($p=0.001$).

Key words: Adolescent, self-esteem, academic achievement, school health

Science Code: 104.04.01

TEŞEKKÜR

Hemşirelik mesleğinin gereklerini, profesyonel olarak bizlere aktaran, sınırsız bilgi ve deneyimini bizlerle cömertçe paylaşan sevgili hocam; Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Ayşe OCAKCI'ya, araştırmanın tamamlanmasında emeği olan ve desteğini hiç esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Ferruh N. AYOĞLU'na, araştırmanın yapılabilmesi için yasal desteği veren Milli Eğitim Bakanlığına ve araştırma ortamını sağlayan okul yöneticisi ve öğretmenlere, araştırmayı kabul eden öğrencilere, zorlukları birlikte aştığımız yüksek lisans programındaki tüm arkadaşlarıma, özellikle Özlem ÖZTÜRK ve Aysel KÖSE'ye, desteklerini her zaman hissettiren Merkez 1 Nolu Sağlık Ocağı personeli mesai arkadaşlarıma, Esra-Koray MUTLUAY çiftine, sevincimi ve kederimi paylaştığım aileme, varlığıyla bana güven veren sevgili eşim Mustafa TATOĞLU'na, araştırmanın tüm evrelerinde yanımdan hiç ayrılmayan, gülücüğüyle bütün sıkıntılarımı unutturan canım kızım Doğa Nur TATOĞLU'na teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Nilüfer TATOĞLU

2006-Mayıs / ZONGULDAK

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ KABUL	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR	xvi
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
BÖLÜM 2	3
GENEL BİLGİLER	3
2.1. ERGENLİK DÖNEMİ	3
2.1.1. Ergen Ve Ergenlik Dönemi Tanımı	3
2.1.2. Ergenlikte Kimlik Oluşumu	4
2.2. BENLİK VE BENLİK SAYGISININ TANIMI	7
2.2.1. Benlik Kavramının Tanımı	7
2.2.2. Benlik Saygısının Tanımı	8
2.2.3. Benlik Saygısının Gelişimi	9
2.3. BAŞARI VE BAŞARISIZLIK KAVRAMI	11
2.3.1. Başarısızlığa Neden Olan Bireysel Faktörler	11
2.3.2. Başarısızlığa Neden Olan Ailesel Ve Çevresel Faktörler	12
2.4. OKUL SAĞLIĞI	13
2.4.1. Okul Sağlığı Kavramı	13
2.4.2. Okul Sağlığı Hemşiresi	13

İÇİNDEKİLER(devam ediyor)

	Sayfa
BÖLÜM 3	15
ÇALIŞMANIN AMACI	15
BÖLÜM 4	16
YÖNTEM	16
4.1. ARAŞTIRMANIN TİPİ	16
4.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ	16
4.3.ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEM SEÇİMİ	17
4.4. DEĞİŞKENLER	17
4.4.1 Bağımsız Değişkenler	17
4.4.2 Bağımlı Değişkenler	19
4.5. DEĞİŞKENLERİN TANIMI VE ÖLÇÜTLERİ	19
4.5.1. Bağımsız Değişkenlere Ait Tanım Ve Ölçütler	19
4.5.2. Bağımlı Değişkenlere Ait Tanım Ve Ölçütler	22
4.6. VERİLERİN TOPLANMASI	22
4.6.1. Veri Toplama Formunun Hazırlanması	22
4.6.2. Ön Uygulama	23
4.6.3. Veri Toplama Formunun Uygulanması	23
4.7. İSTATİSTİKSEL DEĞERLENDİRME	23
4.8. ZAMAN ÇİZELGESİ	24
BÖLÜM 5	25
BULGULAR	25
BÖLÜM 6	53
TARTIŞMA	53
BÖLÜM 7	61
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	61
7.1. SONUÇLAR	62

İÇİNDEKİLER(devam ediyor)

Sayfa

7.2. ÖNERİLER

66

KAYNAKLAR

68

EKLER

76

EKLER DİZİNİ

77

ÖZGEÇMİŞ

86

TABLolar DİZİNİ

Tablo		Sayfa
2.1.	Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri	5
4.1.	Araştırmaya Katılan Öğrenci Sayılarının Küme Örneklemeye Yöntemine Göre Dağılımı	16
5.1.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	25
5.2.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	25
5.3.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı	25
5.4.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerin Ailelerinin Çocuk Sıralamalarına Göre Dağılımı	26
5.5.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerin Ücretli Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Dağılımı	26
5.6.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerin Gelir Durumlarına Göre Dağılımı	26
5.7.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Yaşadıkları Konuta Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı	27
5.8.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Yaşadıkları Konutun Tipine Göre Dağılımı	27
5.9.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Yaşadıkları Konutta Kendilerine Ait Bir Odaya Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı	27
5.10.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin En Uzun Yaşadıkları Yerleşim Birimine Göre Dağılımı	28
5.11.	15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Sivilce Problemi Yaşama Durumuna Göre Dağılımı	28

5.12.	15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Protez Kullanma Durumuna Göre Dağılımı	28
5.13.	15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Fiziksel Görüntüsünü Beğenme Durumuna Göre Dağılımı	29
5.14.	15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Ailesinin Fiziksel Görüntüsünü Beğenme Durumuna Göre Dağılımı	29
5.15.	15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Arkadaş Grubuna Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı	29
5.16.	15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Karşı Cinsten Özel Arkadaş Grubuna Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı	30
5.17.	15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Takma Ada Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı	30
5.18.	15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Takma Adı İle Hitap Edilmesinden Hoşlanma Durumuna Göre Dağılımı	30
5.19.	15–17 Yaş Lise Öğrencilerin Sürekli Bir Hastalığa Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı	31
5.20.	15–17 Yaş Lise Öğrencilerin Zararlı Madde Kullanma Durumuna Göre Dağılımı	31
5.21.	15–17 Yaş Lise Öğrencilerin Suç İşleme Durumuna Göre Dağılımı	31
5.22.	15–17 Yaş Lise Öğrencilerin Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Dağılımı	32
5.23.	15–17 Yaş Lise Öğrencilerin Okul İçi Faaliyetlerde Etkinlik Durumuna Göre Dağılımı	32
5.24.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Aile Tipine Göre Dağılımı	32
5.25.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Özelliğine Göre Dağılımı	33
5.26.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Anne Eğitimine Göre Dağılımı	33
5.27.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Baba Eğitimine Göre Dağılımı	33
5.28.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Anne Mesleğine Göre Dağılımı	34

5.29.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Baba Mesleğine Göre Dağılımı	34
5.30.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Aile Tutumuna Göre Dağılımı	34
5.31.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Ailesinde Suç İşleyen Birey Varlığına Göre Dağılımı	35
5.32.	15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Ailesinde Sürekli Hastalığı Olan Birey Varlığına Göre Dağılımı	35
5.33.	15-17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Boş Zamanlarında Yaptıkları Etkinliklere Göre Dağılımı	35
5.34.	Öğrencilerin Yaşlarına Göre Benlik Saygısı Puanlarının Dağılımı	36
5.35.	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Benlik Saygısı Puanlarının Dağılımı	36
5.36.	Öğrencilerin Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Benlik Saygısı Puanlarının Dağılımı	37
5.37.	Öğrencilerin Kardeş Sırasına Göre Benlik Saygısı Puanlarının Dağılımı	37
5.38.	Öğrencilerin Ücretli Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Benlik Saygısı Puanlarının Dağılımı	37
5.39.	Öğrencilerin Gelir Durumlarının Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	38
5.40.	Öğrencilerin Yaşadıkları Konuta Sahip Olma Durumunun Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	38
5.41.	Öğrencilerin Yaşadıkları Konutun Tipinin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	39
5.42.	Öğrencilerin Yaşadıkları Konutta Özel Odaya Sahip Olma Durumunun Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	39
5.43.	Öğrencilerin En Uzun Süre Yaşadıkları Yerleşim Biriminin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	40
5.44.	Öğrencilerin Sivilce Problemi Varlığının Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı	40

5.45.	Öğrencilerin Protez Kullanma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı	41
5.46.	Öğrencilerin Fiziksel Görüntüsünü Beğenme Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı	41
5.47.	Öğrencilerin Ailesinin Fiziksel Görüntüsünü Beğenme Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı	42
5.48.	Öğrencilerin Arkadaş Grubuna Sahip Olma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı	42
5.49.	Öğrencilerin Karşı Cinsten Özel Arkadaşa Sahip Olma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı	43
5.50.	Öğrencilerin Takma Ada Sahip Olma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı	43
5.51.	Öğrencilerin Takma Adı İle Hitap Edilmesinden Hoşlanma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı	44
5.52.	Öğrencilerin Sürekli Bir Hastalığa Sahip Olma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı	44
5.53.	Öğrencilerin Zararlı Madde Kullanma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı	45
5.54.	Öğrencilerin Suç İşleme Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı	45
5.55.	Öğrencilerin Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı	45
5.56.	Öğrencilerin Okul İçinde Faaliyetlere Katılma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı	46
5.57.	Öğrencilerin Aile Tipinin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	46
5.58.	Öğrencilerin Aile Özelliğinin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	47
5.59.	Öğrencilerin Anne Eğitiminin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	47
5.60.	Öğrencilerin Baba Eğitiminin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	47

5.61.	Öğrencilerin Anne Mesleğinin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	48
5.62.	Öğrencilerin Baba Mesleğinin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	48
5.63.	Öğrencilerin Aile Tutumunun Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	48
5.64.	Öğrencilerin Ailelerinde Suç İşleyen Birey Varlığının Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	49
5.65.	Öğrencilerin Ailelerinde Sürekli Hastalığı Olan Birey Varlığının Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	49
5.66.	Öğrencilerin Boş Zaman Etkinliklerinin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı	50
5.67.	Benlik Saygısı Puan grubuna göre Okul Başarı Not ortalamaları karşılaştırılması	51
5.68.	Benlik Saygısı Puanı ve Okul Başarı Not Ortalamaların gruplar arası karşılaştırılması	51

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

UNESCO	United National Educational Scientific And Cultural Organization Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BSP	Benlik Saygısı Puanı
BSÖ	Benlik Saygısı Ölçeği
N	Örnekleme Bulunan Birey Sayısı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Çağdaş sağlık sisteminin anlayışı; sağlığın korunması ve geliştirilmesi yönündedir. Temel sağlık hizmetlerinin alt kolu olan koruyucu sağlık hizmetleri, toplumu fiziksel, ruhsal, sosyal yönden iyi halde tutarak sağlığı yükseltir. Bu sistemin hizmet kapsamında sadece hastalık ve sakatlıkların tedavisi yoktur. Bireyleri psikososyal ve zihinsel yönden de iyileştirmek, geliştirmek ve bireysel potansiyellerini arttırmak da vardır (1).

Koruyucu sağlık hizmetlerinin çalışma alanı içerisinde okul sağlığı hizmetleri de yer alır. Okul sağlığı kavramı; öğrencilerin ve okul çalışanlarının sağlık durumlarının değerlendirilmesidir. Koruyucu okul sağlığı hizmetleri; okula giriş muayenesi, acil girişimler, özel risk grubunda olanların risklerine göre izlemi gibi hizmetlerden oluşur. Geliştirici okul sağlığı hizmetleri ise sağlık eğitimi çerçevesinde, bireylerde sağlıklı davranışlar oluşturmak amacıyla sürdürülen etkinliklerdir. Bu kapsamda ergenlerin yaşadıkları psikososyal sorunların yanı sıra okul arkadaşları, öğretmenleri ve toplumdaki diğer bireylerle yaşadıkları sosyal uyum sorunlarının çözümü okul sağlığı hizmetlerinin çözüm bulması gereken rahatsızlıklardır (1).

Lise dönemindeki ergen bireyin psikososyal olarak aşması gereken problemler vardır. Bu dönem kişilik gelişimi açısından kritiktir. Ergen bireyin bu dönemi sağlıklı ve problemsiz geçirebilmesi için iyi bir danışmanlık alması önemlidir. Okul hekimi, okul hemşiresi, öğretmen, sosyal hizmet uzmanı ve psikologdan oluşan okul sağlığı ekibi; okul içinde ve etrafında ergenin sağlıklı bir gelişim dönemi geçirebilmesi için gerekli ortamı hazırlamalı, sağlıklı benlik gelişiminin gereklerini yerine getirmelidir. Beden imgesinin önem kazandığı bu dönemde

ergenin bedenine yönelik merakları fazla olacaktır. Bu nedenle ergene ve ailesine verilecek sağlık eğitimi önemlidir (1).

Benlik saygısını ergenlik döneminde kazanan bireyler; sorunların üstesinden gelebilecek, kendilerine güvenecek, kişilik bozuklukları yaşamayarak kendilerini bulacak, yaptıklarının ve yapacaklarının sorumluluğunda olarak sağlıklı toplum oluşturacaklardır. Öz'e göre; sağlıklı benlik kavramına sahip olan bireylerin benlik saygıları da yüksektir ve bu da psikolojik olarak iyi olduklarını gösteren bir kriterdir. Sağlam benlik saygısına sahip olan birey; yaşamında mutluluğu bulur, yolunda gitmeyen durumların üstesinden gelir ve koşulları değiştirebilir (2).

Yine Öz; ergenlerin bu dönemi az ya da çok yıpratıcı etkilerle atlattıklarını, fakat çoğu ergenin yaşadığı toplumun özellikleri ya da aile yapısına bağlı olarak bu dönemde anlamadıkları için, içe kapandıklarını ya da intihara yöneldiklerini söylemiştir. Bazı ergenlerin de içe kapanmayıp, toplum tarafından onaylanmayan davranışlarda bulunarak dikkatleri üzerine çekmeye çalıştıklarından bahsetmiştir ve ergen bireyin bu sorunları yaşamaması için okul, aile ve topluma önemli sorumluluklar düştüğünü söylemiştir. Sonuç olarak ergen bireyin benlik saygısının normal gelişimi, sosyal hayata uyumun sağlanması ve kalıcı başarılar açısından önemlidir (2).

BÖLÜM 2

GENEL BİLGİLER

2.1 ERGENLİK DÖNEMİ

2.1.1 Ergen ve Ergenlik Döneminin Tanımı

Ergen; Latince’de büyümek, olgunlaşmak anlamına gelen “adolescent”in Türkçe’de karşılığı olup, hızlı ve sürekli gelişim evresindeki bireye verilen addır. Ergenlik dönemi; bireyin biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal yönden geliştiği, çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir (3).

Ergenlik dönemi ilk kez 1904’de Stanley Hall tarafından, insan gelişimde ayrı bir evre olarak incelenmiştir ve şöyle tanımlanmıştır: Fiziksel ve duygusal süreçlerin yol açtığı cinsel ve psikososyal olgunlaşma ile başlayan ve bireylerin bağımsızlığını kazandığı, çokta belirli olmayan bir zamanda sona eren kronolojik bir dönemdir. Hızlı fiziksel, psikolojik ve sosyal değişiklikler gözlenir (4).

Ergenlik döneminin başlama ve bitiş süreleri UNESCO tarafından 15-25 olarak belirlenmiştir. Yavuzer’e göre bu dönem kızlarda ortalama 10-12, erkeklerde ise 12-14 yaşları arasında başlamaktadır. Yörükoğlu ise bu dönemin 12 yaşında başlayıp, 21 yaşında son bulduğunu söylemiştir. Ergenlik dönemi, bireyin en hızlı büyüme evresinden ikincisidir. Hipofiz bezinden salgılanan hormonların etkisi ile cinsiyet özellikleri ortaya çıkar, boy ve kiloda artış, kas ve organlarda büyümeler oluşur. Değişiklikler kız ve erkeklerde farklılıklar gösterir. Erkeklerde boy uzaması, kaslarda artış, yağ tabakasında azalma olurken omuzlar genişler. Kızlarda yağ tabakasında artış olurken boy uzaması erkeklere oranla daha azdır. Ergenlik dönemi biyolojik değişimle başlar, bedensel, zihinsel ve ruhsal

gelişmelerle son bulur. Uzmanlar meydana gelen değişikliklerin daha kolay incelenebilmesi, ve gelişimde meydana gelen problemlerin daha kolay bulunabilmesi için ergenlik dönemini erken, orta ve geç olarak üç evrede incelemişlerdir. 15-18 yaşlar arasındaki birey orta ergenlik döneminde dir. Bilişsel ve fiziksel gelişiminin çoğunu tamamlamış ve bu gelişime uyum sağlamaya başlamıştır. Bu dönemde birey cinsel kimliğin gelişimi ile ilgili sorunlar yaşar. Bağımsızlık kavramının, arkadaşların ve müzik, spor gibi sosyal aktivitelerin önem kazandığı bu dönemde aileden kopmalar yaşanabilir. Bu dönem büyüme kadar gelişim açısından da önemlidir. Erikson gelişimin doğumdan ölüme kadar süreklilik gösteren bir süreç olduğunu ve bu sürecin 8 evrede tamamlandığını savunmuştur. Bu kurama göre ergenlik 5. evrededir ve kişilik gelişimini kapsar (3,4,5,6,7,38,39,40).

2.1.2 Ergenlikte Kimlik Oluşumu

Kimlik; bireyi diğer bireylerden farklı kılan, genel niteliklerdir. Duygu tutum ve davranışların bütünleşmiş hali, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu tutarlı yapılaşmış ilişki biçimidir (6,8).

Psikososyal gelişim kuramcıları Freud, Erikson ve Piaget kişiliğin ergenlik döneminde tamamlandığını ve bu dönemdeki bireyi bekleyen temel görevin bireysel bir kimlik duygusu geliştirmek olduğunu savunmuşlardır. Ergenlik kuramcıları için bir bulma sürecidir ve en belirginini cinsel kimliğin bu dönemde bulunmasıdır (7,8,9,10).

Freud bu süreci; id, ego, süperegö olarak üç bölüme ayırmıştır. Alt benlik olan id, en ilkel dürtü ve arzuları içerir, bütün isteklerin karşılanmasını bekler. Ego yani benlik id'in dış dünya ve süperegö ile uyumunu sağlar. Süperegö ise bireye; toplumun örf ve adetlerini, doğru- yanlış, iyi-kötü kavramlarını ve yasaklarını öğreten, anne ve baba ile özdeşimi sağlayan, vicdani sorumluluğu geliştiren üst benliktir. Bu süreçte bir aksaklık meydana gelmesi, kişilik oluşumunu olumsuz etkileyecektir (7,8,9,10).

Erikson ise; kişiliğin sekiz evresi olduğunu, bireyin her evrede psikososyal bir bunalımla karşılaşarak gelişimsel bir kriz yaşadığını savunmuştur. Bu krizin sonunda bir olumlu, bir de olumsuz çözüm vardır. Birey krizin üstesinden gelerek olumlu çözüme ulaşacak, kimlik gelişimini olumlu etkileyecek ve daha sonraki evrelerde yaşayacağı gelişimsel krizlere hazır olacaktır. Ergenlik döneminde bireyin içinde bulunduğu gelişimsel kriz kimlik arayışına karşı rol karışıklığıdır. Bu sürecin sonunda ergen kimliğini oluşturamazsa ileriki yaşamında rol kargaşası içinde olacaktır (7,8,9,10).

Çizelge 2.1 Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri

Dönemler/ Karmaşalar	Dönem İçinde Kazanılacak Olumlu Yada Olumsuz Kişilik Özellikleri	Temel Sosyal Öge	Yapılabilecek Öneriler
1. Bebeklik (0-1 Yaş) Güvene Karşı Güvensizlik	Başka insanlara karşı güven duygusu geliştirmek. Güvenilir bir dünya içerisinde kendini emniyette hissetmek. Ya da başkalarına güvenmemek, kendi dışında güvenilemez ve düşmanca bir dünya olduğuna inanmak.	Anne- baba ya da onun yerine geçen kişiler	Çocuğun bakımı ve sevgi gereksinimlerini sürekli ve tutarlı bir biçimde doyurmak.
2. İlk Çocukluk (1-3) Yaş Özerkliğe Karşı Kuşku ve Utanç	Kendi duyguları, düşünceleri ve davranışlarının doğru olduğuna ilişkin bir duyguyu geliştirerek, ana-babadan bağımsız davranabilmek. Ya da; kendi duyguyu, düşünce ve davranışlarının doğruluğundan kuşku duyarak, yetersizliğinden dolayı utanç duyguları geliştirmek.	Ana-baba ya da onların yerine geçen kişiler.	Kendi kendine başarabileceği hedefler oluşturarak, girişimlerini desteklemek, başarılarını ödüllendirmek, başarısızlıklarını görmezden gelmek.
3. Okul Öncesi Dönem (3-6 Yaş) Girişkenliğe Karşı Suçluluk	Başkalarının haklarını gözeterek belli amaçlara yönelik girişimler başlatabilmek, sorumluluk almaya istekli olmak. Ya da; yapmak istediklerinin yanlış olduğuna inanarak suçluluk duyguları geliştirmek.	Ana-baba, okul öncesi öğretmenleri.	Kendi kararlarına dayalı anlamlı seçimler yapabilmelerine olanak verebilecek alternatifler önermek. Kendi başlattığı eylemlerinden dolayı çocuğu eleştirmemek, cezalandırmamak.
4. İlköğretim Dönemi (6-12 Yaş) Başarılı Olmaya Karşı Yetersizlik	Başarılı ve yeterli olmaya karşı istek duymak, kendi gücüne güvenmek, kendisiyle ilgili yeterlik duyguları geliştirebilmek. Ya da; yetenekli olmadığına inanarak, yetersizlik duyguları geliştirmek	Ana-baba, ilköğretim öğretmenleri.	Yetenekleri ölçüsünde başarılı olabileceği öğrenme durumları düzenleyerek, başarılarını desteklemek. Başkalarıyla kıyaslamadan, geçmiş başarıları ile şimdiki başarılarını karşılaştırmak.

*Sternberg. R.J., Williams, Wakefield J.F., Woolfolk A.E. ve Mc Cune L.'dan uyarlayan Yeşilyaprak'tan alıntıdır (10).

Piaget'e göre ise gelişim evreleri dört tanedir. Ergenlik dönemi soyut işlemler dönemi sırasında gerçekleşir ve bilişsel yapı daha çok soyut işlemleri kapsar. Akıl ve duygularda meydana gelen değişikliklerle birey kendisini ve diğer bireyleri farklı değerlendirir. Usa vurma, analiz etme ve ayırım yapabilme yetenekleri gelişmiştir. Bu dönemde ergen, diğer bireylerin düşüncelerini kavramsallaştırabilir fakat kendi düşüncelerinde yöneldiği konularla karıştırır. Herkesin kendisi gibi ergenlikle ilgili düşünceleri olduğu kanısına vararak herkesin sürekli ona baktığını, ilgi odağı olduğunu düşünür. Bu durum ilgileri üzerine çekmek isteyen ergenin ben merkeziliğinden kaynaklanır. Çocukluktan farklı olan ben merkezci düşünce her şeyin herkes tarafından bilindiğini kabul etmesine rağmen, en iyisinin kendisi tarafından bilindiğini sanır (7,8,9,10).

Ergenlik döneminde birey, kendisine doğumla birlikte verilen cinsiyet özellikleri ile özdeşleşerek cinsel kimliğini oluşturmalıdır. Bireyin ilk çocukluktan itibaren kendisine uygun bulduğu bir rol ile özdeşleşmesi çok büyük önem taşır. Bu genellikle kız çocuklarda anne olabileceği gibi abla, hala, teyze de olabilir. Erkek çocuklarda da aynı şekilde baba veya diğer hemsinleri ile özdeşleşme sağlanabilir. Ergen kendi cinsel kimliğinin psikolojik olarak kabulünde cinsel kimliğine yönelik kuşkular taşıyorsa, biyolojik kimliğini benimsemez ve cinsel rol çatışmasına girer (7,9).

2.2 BENLİK VE BENLİK SAYGISININ TANIMI

2.2.1 Benlik Kavramının Tanımı

Kişiyi diğer bireylerden ayıran duygu, tutum ve davranışların bütünü benlik kavramını oluşturmuştur. Kişinin kendisini nasıl görüp, değerlendirdiğini içerir. İnanç'ın Super'den aktardığına göre; bireyin ilgi, tutum, yetenek ve kişilik özellikleri hakkındaki bireysel değerlendirmeleri benlik kavramını oluşturur. Kuzgun ise benliği; bireyin çeşitli özelliklerinin yeterliliği hakkındaki yorumu olarak tanımlamıştır (6, 11,12).

Tanımlardan aktarılabacak sonuca göre; benlik, tamamıyla kişinin kendisini tanıyıp tanımadığını gösteren bir araçtır. Tarafsız olarak kendindeki eksiklikleri görebilme, üstün yönlerini bulabilmedir. Benlik kavramı, bazı uzmanlara göre birkaç elemanı olan, psikolojik bir boyuttur (2,9).

Öz'e göre gerçek, sosyal ve ideal olmak üzere benliğin üç boyutu vardır. Gerçek benlik bireyin kendisini nasıl algıladığını, sosyal benlik bireyin toplum içinde nasıl algılandığını, ideal benlik ise, bireyin nasıl algılanmak istediğini içerir. Kulaksızoğlu'nun Özoğlu'ndan aktardığına göre; benlik üç ayrı şekilde ele alınabilir. Algılanan benlik; bireyin kendisini algılama şeklidir. Başkalarının gözündeki benliği; bireyin diğer insanlar tarafından nasıl algılandığıdır. İdeal benlik ise; bireyin özlem duyduğu ve hep olmak istediği, başkaları tarafından da algılanmak istediği benliktir (2,9).

Dedehayır ise benliğin dört öğeden oluştuğunu savunmuştur. Algılanan benlik; bireyin kendisini nasıl gördüğüdür. İdeal benlik; bireyin sahip olmak istediği ve buna inandığı ve etrafındaki insanları da inandırmak istediği benliktir. Sosyal kimlikler; birey toplum içinde girdiği farklı sosyal gruplarda farklı kişilikler sergileyebilir, buna üst kimlik denir. Üst kimlik bireyin çeşitli rollerde sergilemekte olduğu benliktir. Özdeğer; ideal benlik ile algılanan gerçek benlik arasındaki farktır. İdeal benlik ile algılanan benlik eşitlendiğinde özsaygı yükselir. Yani birey idealindeki özellik ve yeteneklere sahip oldukça benlik saygısını yükseltir (13). Bütün bu öğeler benliğin oluşmasını ve bireyin ortaya çıkmasını sağlar. Birey kendisine toplum içinde bir yer ve rol bulur, rollerine uygun şekilde sorumluluklarını ve görevlerini yerine getirir. Toplumdan aldığı olumlu tepkiler ile benlik duygusunu pekiştirir (2,6).

2.2.2 Benlik Saygısının Tanımı

Benlik ve benlik saygısı kişiliğin iki farklı boyutudur. Biri olmadan diğeri olamaz, bu nedenle benlik ve benlik saygısı ayrı ele alınamaz. Benlik, kişiliğin bilişsel bölümü, benlik saygısı ise; psikolojik, duygusal bölümüdür. Özdağ'ın Lipko'dan

aktardığına göre; benliğin iki boyutu vardır. Lipko benlik kavramını, bireyin nitelik, yetenek ve rollerini algılaması olarak tanımlamıştır. Benlik saygısı ise; bireyin benlik durumundan ne kadar memnun olduğudur. Memnuniyet ne kadar fazla ise benlik saygısı o kadar yüksektir (6,14,15).

Bir başka tanıma göre benlik saygısı; bireyin kendisini olduğundan aşağı ya da üstün görmeksizin kendisinden memnun olma durumudur. Ayrıca kendine güvenmeyi, değer vermeyi, kendisini benimsemeyi de gerektirir (6,16,17). Coopersmith benlik saygısını, “bireyin kendini yetenekli, önemli, başarılı ve değerli hissetmesi” olarak tanımlarken, Rosenberg’e göre benlik saygısı, bireyin kendisine karşı olumlu ya da olumsuz tutum içinde olmasıdır. Olumlu tutum yüksek benlik saygısının, olumsuz tutum ise düşük benlik saygısının göstergesidir (17,18).

Benlik saygısının, bireyin gerçek benliği ile ideal benliği arasındaki farka eşit olduğu düşünülmektedir. Gerçek benlik ile ideal benlik arasındaki fark ne kadar büyükse benlik saygısı o derece düşüktür, fark ne kadar az ise benlik saygısı da o derece fazladır. Bu nedenle bireyin idealindeki benliğine ulaşması çok önemlidir ki, gerçekleşmezse birey yaşamı boyunca mutsuz, verimsiz ve kendine karşı güveni ve saygısı azalmış şekilde yaşar (6,9,14,19).

2.2.3 Benlik Saygısının Gelişimi

İnsan doğumla birlikte kendi bedenini tanımaya başlar, öncelikle annesinden daha sonra toplumdaki diğer bireylerden farklı olduğunu anlar. Yaklaşık altı aylıkken diğer bireylerden bedensel olarak farklı olduğunu, dokuz aylıkken zihinsel olarak farklı olduğunu ayırt etmeye başlar. On sekizinci ayında ise sözel benliğini geliştirir. Kendi bedeninin ve zihninin farkına varan bebeğin kendisini değerli bulduğu düşünülmektedir. Kendisini aynada gören bebeklerin gülümsedikleri ve farklı tepkiler gösterdikleri görülmüştür. Benlik saygısının gelişimi bebeklikle başlayan, toplumla iletişime girdikçe olumlu ya da olumsuz tepkilere göre artan, yaşam boyu devam eden bir süreçtir (7,14).

Bireyin bebekken annesiyle olan iletişimi benlik saygısının gelişimi için önemlidir. Özellikle 0-1 yaşta temel güven duygusu gelişmektedir. Bebeğin bu dönemde ihtiyaçlarının giderilmesi, sevgi ve ilgi gösterilmesi güven duygusunu geliştirir. 1-3 yaş döneminde ise sfinkter kontrolü kazanır. Çocuk kendi vücudunu kontrol edebilmenin hazzını yaşar. Daha sonraki dönemlerde çocuk dil gelişimi ile sosyalleşip, toplum içinde kendisini göstermeye başlar, okula başlama ile sosyalleşme hız kazanır. Bu dönemde annenin yanı sıra öğretmen, arkadaşlar gibi çevresindeki bireylerle ilişkiler önem kazanır (14).

Çevresel ilişkilerde çocuğun beğenilip, desteklenmesinin benlik saygısını olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Bireyin bu ilişkilerde desteklenmemesi, fazlasıyla olumsuz eleştirilmesi, başkaları ile kıyaslanması, benlik saygısı düzeyinin azalmasına neden olabilir. Ergenlik döneminde birey benlik durumunu yeniden gözden geçirir. Kendisi ile ilgili düşüncelerini sorgular ve cevaplarını bulabilmek için daha önceki yaşantılarını kullanır. Bebeklikten ergenliğe kadar olan dönemde geliştirdiği benlik kavramı kişiliğin oturmasında çok önemlidir (14).

Özdağ'ın Karen Horney'den aktardığına göre; ergenlik döneminde kimlik ve benlik gelişimi doruk noktasına ulaşır. Bu dönemde birey insan ilişkilerinde hassastır ve olumsuz tepkiyle karşılaştığında kendine güven duygusu sarsılabilir. Yine Öner'in Rogers'tan aktardığı görüş, yakın çevrenin olumsuz değerlendirmeleri ve kabul edilmemesinin benlik saygısını etkilediğidir (14,20).

Özdağ'ın Çuhadaroğlu'ndan aktardığına göre; benlik ergenlik dönemine kadar gelişmiştir. Bu döneme kadar benlik olumlu gelişmişse ergenlik dönemindeki ilişkilere de yansır ve iyi ilişkilerde buldukça pekişir. Çuhadaroğlu benlik saygısının yüksek olmasının ilişkilere ve okul başarısına olumlu yansıdığını savunmuştur. Özdağ'ın Youngs'tan aktardığına göre; sevilen kişinin kaybı, savaşlar, ekonomik sıkıntılar ve hastalıklar gibi stresli yaşam olaylarının fazla yaşanması ergenlerin benlik saygısını etkilemektedir.(14,21,22).

Ergenlerde göze çarpan önemli bir özellikte dış görünüşe verilen yoğun önemdir. Yapılan bazı araştırmaların sonucuna göre ergenlerin fiziksel olarak kendini beğenmesi benlik saygısını ve kişilik özelliklerini olumlu etkilemektedir. Yine; fiziksel çekiciliği fazla olan ergenlerin arkadaş ortamlarında ve sosyal çevrelerinde yoğun ilgi gördüklerinden, cinsiyetin benlik saygısını etkilediğinden, erkeklerin benlik saygılarının kızlara oranla daha fazla olduğundan ve benlik saygısının yaşla aynı oranda arttığından söz edilmektedir (14,23,24,25,26,27).

Yetişkin olma yolundaki ergen birey; kendisi için planladığı hedeflerini gerçekleştirdikçe benlik saygısı güçlenir. İş sahibi olma, aile oluşturma, bağımsızlık gibi etmenlerin gerçekleşmesi önem kazanır. Özetle benlik gelişimi doğumla başlayıp, ölümle sona eren, egonun tatminlik düzeyinden etkilenen bir süreçtir (28,29,30).

2.3 BAŞARI VE BAŞARISIZLIK KAVRAMI

Başarı; tam olarak tanımı olmamakla birlikte, bireyin hedeflemiş olduğu amaçlarının gerçekleşme durumundan doğan doyumdur. Baltaş'a göre başarılı olmasını bilen kimse; kendini tanımalı, zamanı iyi kullanmalı, amaçlarını belirleyebilmeli, dinlemeli ve gözlemeli, susmasını bilmeli ve yardım isteyebilmelidir. Başarısızlık ise bireyin gelişim düzeyinin ve yeteneklerinin altında performans göstermesidir. Okul başarısı öğrencilerin öğrenim gördüğü okul, sınıf ve derse göre ulaşılması gereken sonuçlara ne kadar yaklaştığıdır. Okul başarısını etkileyen özellikler ise; duygusal özellikler, benlik algısı, motivasyon, zihinsel faktörler, sınav kaygısı, ebeveyn tutumları, okul- öğretmen tutumları ve ders çalışma yöntemidir (31,32).

2.3.1 Başarısızlığa Neden Olan Bireysel Faktörler

Ergenlik döneminde birey gelişimsel bir krizin içindedir. İlgi alanlarının değişmesi, bunalım ve endişe halleri, kaygı, hiperaktiflik ve dikkat eksikliği motivasyonu olumsuz yönde etkilemektedir. Bilişsel, fiziksel ve duygusal olarak

tam olgunlaşmamış olmak, büyüme ve gelişme açısından akranlarından geride olmak, görme, işitme kaybı ya da kronik bir hastalık nedeni ile beden imajında düşüklük olması okul başarısızlığının nedenleri olabilir. Ayrıca iyi beslenen, yaşına uygun vitamin ve kalorileri alan ergenlerin daha başarılı oldukları söylenmektedir (32).

Anadilin iyi kullanılmasının, okumayı hızlandırdığı ve anlamayı kolaylaştırdığı dolayısıyla başarıyı arttırdığı düşünülmektedir. Bireyin aldığı temel eğitimdeki eksiklikler sonraki başarılarını etkilemektedir. Bireyin ders çalışma alışkanlığının olmaması, başarılı olsa bile bunu gösteremeyecek kadar kendine güvensiz olması, sorumluluk alamayan kişilik yapısına sahip olması, sıra, sınıf ve okul değişikliklerinde adaptasyon sorununu aşamama ve yaşanan başarısızlıkları tekrar yaşama korkusu ile gelecekteki kazanımlara önyargılı yaklaşımı okul başarısını olumsuz yönde etkileyen bireysel faktörler olarak düşünülmektedir (32).

2.3.2 Başarısızlığa Neden Olan Ailesel ve Çevresel Faktörler

Ergenin içinde bulunduğu sosyal çevrenin özellikle ailenin okul başarısı üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Aile içindeki anlaşmazlıklar, anne ve babanın ayrılmış olması, aile fertlerinden birinin kronik hastalığı ya da ölümü gibi ailesel durumların yanı sıra, çocuğa karşı olan davranışlarda tutarsızlıkların olması, eğitim ve öğretim hakkındaki olumsuz düşüncelerin ve duyulan yüksek kaygının çocuğa yansıtılması, gerçekçi olmayan beklentilerde bulunulması, güven duyulmaması ve okul başarısının küçümsenmemesi gibi davranışların başarısızlığa yol açabileceği düşünülmektedir. Öğretmen-veli, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin olumlu olmasının okul başarısını etkilediği düşünülmektedir. Öğretmeni tarafından eleştirilen ya da öğretmeninden korkan öğrencilerin okula gitmek istemediği, öğretmeni seven ve öğretmeni tarafından sevilen öğrencilerin başarılı olduğu söylenmektedir. Sosyo-ekonomik yönden düşük düzeyde olma, anne ve babanın eğitim ve kültür açısından yetersiz olması, ders çalışmak için uygun ortam olmaması gibi sosyal etkenlerin yanı sıra, çevresel faktörlerin de göz

ardı edilmemesi gerekir. Geniş, aydınlık ve temiz sınıfların okul başarısını ve öğrenmeyi etkilediği düşünülmektedir (32).

Tarhan'ın Cole, Girgin, Forisha Kowach'tan aktardığına göre; bireyin cinsiyeti, zihinsel gelişimi, öğrenmeye hazır oluşu, beklentileri, aile tutumu, sosyo-ekonomik özellikleri, toplum ilişkileri, okulunun özellikleri, duygusal özellikleri başarıyı etkilemektedir (33). Berber'in Havighurs'tan aktardığına göre okul başarısını etkileyen faktörler dört ana başlıkta toplanabilir. Bunlar; doğuştan kazanılmış yetenekler, sonradan kazanılan ailesel edinimler, okul tarafından verilen bilgiler ve bu edinimlerin birleşimi ile geliştirdiği benlik kavramıdır (34).

2.4 OKUL SAĞLIĞI

2.4.1 Okul Sağlığı Kavramı

Bireylerin 6-19 yaşları arası okul çağıdır. Bu çağda bireyler büyüme ve gelişmeleri esnasında yaşadıkları sorunların yanı sıra, okulun beraberinde getirdiği fiziksel, psikolojik ve eğitsel sorunlarla başa çıkmak zorundadır. Bu nedenle okul çağındaki çocuklara sunulan sağlık hizmeti önemlidir (35).

Dünya Sağlık Örgütü'nün Avrupa Bölgesi için 21. yüzyılda herkes için sağlık hedeflerinden biri; "gençlerin 2020 yılına kadar daha sağlıklı olmalarını ve toplum içindeki rollerini sağlıklı bir biçimde yerine getirebilmelerini sağlamaktır." Bu açıklama çocuk ve ergenlerin okul sağlığının önemli olduğunun göstergesidir (36).

Okul Sağlığının Tanımı: Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul çalışanlarının sağlığının değerlendirilmesi, geliştirilmesi, devam ettirilmesidir. Okul sağlığı hizmetleri; birinci basamak sağlık hizmetinin yanı sıra, acil durumlarda yapılacak müdahaleleri, öğrencilerin sağlık eğitimini ve öğrenme için en sağlıklı ortamın sağlanmasını kapsar (35).

Okul Sağlığı Ekibi: Okul hekimi, okul hemşiresi, öğretmen, okul yöneticileri, aile, sosyal hizmet görevlisi, okul psikoloğu, diş hekimi, odyologdan oluşur. Birey, aile, toplum ve okul çalışanlarının işbirliğinin oluşturduğu başarılı bir ekip çalışması önemlidir (1,35).

2.4.2 Okul Sağlığı Hemşiresi

Okul sağlığı hemşiresi, okul içindeki öğrenci, öğretmen ve diğer çalışanların sağlığının korunması, geliştirilmesi ve devam ettirilmesinde bilgi ve deneyime sahip olan; eğitici, yönetici, danışmanlık, araştırıcı rollerden sorumlu hemşiredir. Başlıca görevleri; okul toplumunun sağlık risklerinin bilincinde olmak ve bununla ilgili verilere sahip olmak, okulda meydana gelen acil durumlara müdahale etmek ya da edilmesini sağlamak, bağışıklama programını uygulamak ya da uygulanmasını sağlamak, gerek tedavi gerekse rehabilitasyon için gereken sevkleri yapmak ve sonuçlarını izlemek ve en son olarak sağlık eğitimi ve danışmanlık yapmaktır (37).

Okul sağlığı hemşiresi; okul sağlığı ekibi ile işbirliği içinde çalışır ve hizmetin sorunsuz şekilde yerine ulaşmasını sağlar. Amerika, Norveç, Kanada ve İsveç gibi sağlık sisteminin üst düzeyde olduğu ülkelerde okul sağlığı hemşiresinin görev ve sorumlulukları yasal olarak belirlenmiştir. ABD’de bugün elli bin lisanslı okul sağlığı hemşiresi çalışmaktadır. Okul sağlığı hemşiresinin görev ve sorumlulukları her ülkenin yapısına göre değişir. Türkiye’de ise temel sağlık hizmetleri hem yasa hem de işleyiş olarak tam oturmadığı gibi okul sağlığı hizmetleri de oturmamıştır. Fakat okul sağlığı ve okul sağlığı hemşiresi ile ilgili yasalar üzerinde çalışılmaktadır. 1961 yılında kabul edilmiş 224 sayılı kanuna göre okul sağlığı hizmetleri sağlık ocaklarının sorumluluğundadır.1983 yılından bu yana ise, MEB okul sağlığı hizmetlerinden sorumludur. MEB’na bağlı 102 sağlık eğitim merkezinde 800 hemşire çalışmaktadır ve bunların 520’si okul sağlığı hemşiresidir (37)

BÖLÜM 3

ÇALIŞMANIN AMACI

- 1.** 15-17 yaş grubu lise öğrencilerinde benlik saygısını saptamak.
- 2.** 15-17 yaş grubu lise öğrencilerinde okul başarısını saptamak.
- 3.** Benlik saygısı puanı ve okul başarısı notu arasındaki ilişkiyi değerlendirmek.

BÖLÜM 4

YÖNTEM

4.1 ARAŞTIRMANIN TİPİ

Kesitsel bir araştırmadır.

4.2 ARAŞTIRMANIN EVRENİ

Araştırmanın evrenini, 2004–2005 eğitim-öğretim döneminde, Zonguldak İl Milli Eğitim Merkez Müdürlüğü'ne bağlı 6 genel lisede öğrenim gören 5694 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya yaşları 15, 16 ve 17 olan öğrenciler dahil edilmiştir. Bu yaş grubunu ise lise 1, lise 2 ve lise 3 sınıfı öğrencileri oluşturmaktadır.

4.3 ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEM SEÇİMİ

Araştırma örnekleme, aşağıda gösterilen, evren sayısının bilindiği araştırılan olayın görülme sıklığının bilinmediği durumlarda kullanılan formül ile hesaplanmıştır. Sonuca göre ulaşılması gereken en az öğrenci sayısı 360'dır. Fakat küme örnekleme yöntemine göre araştırmaya katılan öğrenci sayısı 457'dir

$$n = \frac{N \times t^2 \times (p \times q)}{d^2 \times (N - 1) + t^2 \times (p \times q)}$$

N: Evrendeki birey sayısı

n: Örneklem alınacak birey sayısı

p: İncelenen olayın görülme sıklığı

q: İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı

t: Belirli serbestlik derecesinde saptanan yanılma düzeyinde t Çizelgesundan bulunan teorik değer

d: Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen +/- sapma (41)

Çizelge 4.1 Araştırmaya Katılan Öğrenci Sayılarının Küme Örneklem Yöntemine Göre

Okullar	Öğrenci Sayısı	Örneklem Alınacak Öğrenci Sayısı*	Küme Örneklem Yöntemine Göre Alınması Gereken Öğrenci Sayısı
Atatürk Lisesi	1209	76	90
Kozlu Lisesi	1133	71	74
Kilimli Lisesi	1034	65	63
Fener Lisesi	988	62	67
Uzun Mehmet Lisesi	987	62	95
H. Ali Yücel Lisesi	346	21	68
Toplam	5694	360	457

Dağılımı

*n= 360,a göre oranlanmış örneklem sayıdır.

Araştırmanın örneklemini oluşturacak öğrencilerin sayısı küme örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmaya katılacak öğrencilerin alınacağı sınıflar ise basit rasgele sayılar Çizelgesuna göre seçilerek alınmıştır. Buna göre her okuldan birer tane lise 1, lise 2 ve lise 3 seçilmiştir (42).

4.4 DEĞİŞKENLER

4.4.1 Bağımsız Değişkenler

1. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklerine Ait Değişkenler

- Yaş
- Cinsiyet

- Kardeş sayısı
- Ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu
- Ücretli bir işte çalışma durumu

2. Sosyo-Ekonomik Özelliklere Ait Değişkenler

- Ailenin maddi durumu
- Yaşanılan konuta sahip olma durumu
- Yaşanılan konutun tipi
- Yaşanılan konutta özel bir odaya sahip olma durumu
- En uzun süre yaşanan yerleşim yeri

3. Kişisel Özelliklere Ait Değişkenler

- Sivilce probleminin varlığı
- Gözlük veya diş teli gibi bir protezin kullanımı
- Öğrencinin kendi fiziksel görüntüsünü beğenme durumu
- Öğrencinin ailesinin fiziksel görüntüsünü beğenme durumu
- Arkadaş grubuna sahip olma durumu
- Karşı cinsten özel bir arkadaşına sahip olma durumu
- Takma ada sahip olma durumu
- Kendisine takma adıyla hitap edilmesinden hoşnut olma durumu
- Sürekli bir hastalığa sahip olma durumu
- Zararlı madde kullanma durumu
- Suç işleme durumu
- Fiziksel şiddete maruz kalma durumu
- Okul içinde herhangi bir etkinlikte bulunma durumu

4. Öğrencilerin Ailelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine Ait Değişkenler

- Aile tipi
- Aile özelliği
- Anne eğitimi
- Baba eğitimi
- Annenin çalışma durumu

- Babanın çalışma durumu
- Aile tutumu
- Ailede kronik hasta olup olmaması
- Ailedeki suç işleyen bireylerin olup olmadığı

5. Öğrencilerin Boş Zaman Aktiviteleri

Öğrencilerin okul dışında en çok vakit ayırdıkları etkinlikler.

6. Öğrencilerin Benlik Saygısı Ölçeğinden Aldıkları Puanlar

Öğrencilerin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden aldıkları puanlar.

4.4.2 Bağımlı Değişken

1. Öğrencilerin Okul Başarı Notları

Öğrencilerin 2004-2005 eğitim-öğretim yılının ilk döneminde ki okul başarı notlarının ortalamasıdır.

4.5 DEĞİŞKENLERİN TANIMI VE ÖLÇÜTLERİ

4.5.1 Bağımsız Değişkenlere Ait Tanım ve Ölçütler

Bu bölümde, öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine ait değişkenler, sosyo-ekonomik özelliklere ait değişkenler, öğrencilerin kişisel özelliklerine ait değişkenler, ailesel özelliklerine ait değişkenler, boş zaman etkinliklerine ait değişkenler ve benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar ele alınmıştır.

Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklerine Ait Değişkenlerin Tanım ve Ölçütleri

- Yaş bilgisi için doğum tarihi soruldu.

- Kardeş sayısı soruldu, analiz aşamasında “tek çocuk”, “iki kardeş” , “üç” ve daha fazla kardeş olarak gruplandırıldı.
- Ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu, “ilk”, “ikinci”, “üçüncü” ve daha sonraki olarak gruplandırıldı.
- Ücretli bir işte çalışma durumu, “evet” ve “hayır” şeklinde soruldu.

Sosyo-Ekonomik Özelliklere Ait Değişkenlerin Tanım ve Ölçütleri

- Ailenin maddi durumu, “düşük”, “orta” ve “yüksek” olarak soruldu.
- Yaşanılan konutun tipi, “apartman”, “bahçeli ve müstakil” ve “gecekondu” şeklinde soruldu.
- Yaşanılan konuta sahip olma durumu, “ kendimize ait”, “kira” ve “akrabamıza ait” şeklinde gruplandırıldı.
- Yaşanılan konutta bireysel odaya sahip olma durumu “evet” ve “hayır” şeklinde soruldu.
- En uzun süre yaşanılan yerleşim yeri, “köy”, “kasaba-ilçe”, “kent”, “yurt dışı” olarak gruplandırıldı.

Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine İlişkin Değişkenlerin Tanım ve Ölçütleri

- Ergenin sivilce probleminin varlığı, gözlük veya dişli gibi bir protez kullanma durumu, kendi fiziksel görüntüsünü beğenme durumu, anne ve babasının fiziksel görüntüsünü beğenme durumu, arkadaş grubuna sahip olma durumu, karşı cinsle ait özel arkadaşın varlığı, okul içinde herhangi bir kol ya da dernekte etkinlik durumu, takma ada sahip olma durumu, takma adıyla kendisine hitap edilmesinden hoşlanma durumu, sürekli bir hastalığa sahip olma durumu, suç işleme durumu ve fiziksel şiddetle karşılaşma durumu “evet” ve “hayır” şeklinde sorgulandı.
- Zararlı madde kullanımı sorgulandı, “kullanmıyorum”, “sigara”, “alkol”, “sigara-alkol”, “hap” ve “uyuşturucu madde” şeklinde gruplandırıldı.

Ailesel Özelliklere Ait Değişkenlerin Tanım ve Ölçütleri

- Aile tipi “çekirdek aile”, “geniş aile” ve “parçalanmış aile” şeklinde gruplandırılarak soruldu.
- Aile özelliği; anne ve babanın medeni durumu göz önüne alınarak, “anne ve baba sağ birlikteler”, “anne ölü, baba sağ”, “anne sağ, baba ölü”, “anne ve baba ölü”, “anne ve baba sağ ayrılır” şeklinde gruplandırıldı.
- Anne ve babanın eğitim düzeyleri bitirdikleri en son okul göz önüne alınarak; “okur yazar değil”, “okur yazar”, “ilkokul mezunu”, “orta okul mezunu”, “lise mezunu”, “yüksek okul mezunu” şeklinde gruplandırıldı.
- Annenin çalışma durumu soruldu; “ev hanımı”, “esnaf”, “memur”, “işçi”, “serbest meslek” ve “emekli” olarak gruplandırıldı.
- Babanın çalışma durumu soruldu; “işsiz”, “işçi”, “esnaf”, “emekli”, “serbest meslek”, “memur” olarak gruplandırıldı.
- Ailenin tutumu, “ilgisizler hiçbir şeye karışmazlar”, “benim fikirlerime karşı saygı duyar, beni önemserler”, “dayak korkutma gibi baskıyla davranışlarımı kontrol etmeye çalışırlar”, “her dediğimi yapar beni şımartırlar”, “bana hiçbir şey yaptırmaz beni tüm kötülüklerden korurlar” şeklinde gruplandırıldı.
- Ailede sürekli bir hastalığa sahip olan birey varlığı ve ailede suç işleyen birey varlığı “evet” ve “hayır” şeklinde soruldu.

Öğrencilerin Boş Zaman Etkinliklerine Ait Tanım ve Ölçütler

Öğrencilerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri açık uçlu soru şeklinde yöneltildi. Verilen yanıtlar doğrultusunda, dinlenmek, gezmek, ders çalışmak, müzik dinlemek, resim yapmak, bilgisayar oyunu, internet, kitap okumak, aileye yardım etmek, spor yapmak ve televizyon izlemek olarak gruplandırıldı.

Öğrencilerin Benlik Saygısı Puanlarına Ait Tanım ve Ölçütler

Öğrencilerin benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin puanlama sistemine göre hesaplanmıştır. Rosenberg Benlik Saygısı

Ölçeği on tane alt testen oluşan 63 soruluk bir ölçektir ve ilk on soruluk kısmı benlik saygısı ölçeğidir. Buna göre ölçekte olumlu veya olumsuz anlam taşıyan 10 madde yer alır. Ölçekteki maddelerin yarısı olumlu cümle yapısıyla kurulmuştur, örneğin “Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum”; diğer yarısı olumsuz cümle yapısına sahiptir, örneğin “Bazen kendimin hiçbir işe yaramadığımı düşünüyorum.” Genç birey bu ifadeleri değerlendirerek “çok doğru”, “doğru”, “yanlış” ve “çok yanlış” şıklarından birini işaretleyecektir. Ölçeğin cevap anahtarında işaret edilen her doğru yanıt için 1 puan verilmektedir. Buna göre 10 sorudan 0–1 puan alan yüksek, 2–4 puan alan orta, 5 ve üstü puan alan düşük benlik saygısına sahiptir. Öğrencilerin benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar buna göre değerlendirilmiştir (14,20).

4.5.2 Bağımlı Değişkenlere Ait Tanım ve Ölçütler

Öğrencilerin; 2004–2005 eğitim-öğretim yılının ilk döneminin, şubat not ortalamaları kullanılmıştır. Anket formu öğrencilerin tarafsız şekilde doldurması için ikinci dönem uygulanmıştır. Not ortalamaları İl Milli Eğitim Müdürlüğüne göre; 0–1.49 olanlar 1, 1.50–2.49 olanlar 2, 2.50–3.49 olanlar 3, 3.50–4.49 olanlar 4, 4.50–5.00 olanlar 5 olarak değerlendirilmiştir.

4.6 VERİLERİN TOPLANMASI

4.6.1 Veri Toplama Formunun Hazırlanması

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, öğrencilere ait tanımlayıcı özelliklerden, ikinci bölüm ise M. Rosenberg tarafından geliştirilen ve ergenlerin benlik saygısını ölçmek için kullanılan Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği’nden oluşmaktadır.. Rosenberg tarafından 1963 yılında Newyork merkezinde tesadüfî yöntemle seçilen 10 okulun toplam 5204 lise öğrencisi üzerinde uygulanarak geliştirilmiştir. Ölçeği oluşturan 10 madde, ergenlerin kendilerini değerlendirebilmelerini belirlemek üzere düzenlenmiştir. Testte ergenin herhangi bir alana bağlı kalmadan, genel olarak kendini düşünmesi

ve maddelerin kendisini ne kadar tanımladığını seçmesi ve değerlendirilmesi beklenmektedir. (8,13,15).

Geliştirilenler: Türkiye için Çuhadaroğlu tarafından çevrilmiş olan ölçek üç ayrı öğretim üyesi tarafından gözden geçirilmiştir. Hacettepe Üniversitesi'ne başvuran on ergene uygulanmıştır. Ölçekteki maddelerin anlaşılabilirliği incelenmiş ve gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra son halini almıştır (20).

Güvenirliği: Test-tekrar test yöntemi ile 15-18 yaş arasındaki lise öğrencilerine bir ay ara ile iki kez uygulanması sonucu, her alt test için elde edilen değişmezlik katsayıları .46 ile .89 arasında değişmiştir (20).

Geçerlilik: Bir lisenin 5 sınıfından rastgele alınan 5 öğrencinin psikiyatrik görüşme sonrası, benlik saygıları kendilerine ilişkin görüşlerine göre yüksek, orta, ve düşük olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlardan da aynı sonuç elde edilmiştir. Sonuçlar Pearson Momentler Çarpımı Tekniği ile hesaplanmış ve geçerlilik katsayısı .71 olarak bulunmuştur (20).

4.6.2 Ön uygulama

Öğrencilere uygulanan anket formunun işlerliğini kontrol etmek amacıyla ön uygulama; Eylül 2004'te Devrek ilçe merkezindeki bir dershanede kurs alan 15–17 yaş 25 öğrenciye uygulanmıştır. Ön uygulama sonrası gereken düzeltmeler yapılarak veri toplama formu yeniden düzenlenmiştir. Ön uygulamada doldurulan formlar örnekleme dahil edilmemiştir. Ön uygulama için, Devrek Kaymakamlığından, dershane yönetiminden ve öğrencilerden izin alınmıştır.

4.6.3 Veri Toplama Formunun Uygulanması

Anket formu örnekleme alınan öğrencilere 1–30 Mart 2005 tarihleri arasında uygulanmıştır. Araştırmacı ve araştırma hakkında bilgilendirilmiş iki anketör

tarafından; anket formu ile ilgili açıklayıcı bilgi verildikten sonra, gözetim altında form öğrencilere uygulanmıştır. Öğrencilerin şubat dönemi başarı puanları okulların bilgi-işlem bölümünden alınmıştır.

4.7 İSTATİKSEL DEĞERLENDİRME

Araştırmanın verileri bilgisayar ortamında veri tabanı oluşturularak Çizelgelaştırılmıştır. Ortalama değerler “aritmetik ortalama / standart sapma” şeklinde gösterilmiştir. Katılımcıların okul başarı puanları benlik saygısı puanı yönünden ANOVA varyans analizi ile, anlamlılığın hangi gruptan kaynaklandığı ise Posthoc Benferavi Testi ile %95 güven aralığında değerlendirilmiştir.

4.8 ZAMAN ÇİZELGESİ

YIILAR	2004								2005								2006							
	mayıs	haziran	temmuz	agustos	eylül	ekim	kasım	aralık	ocak	şubat	mart	nisan	mayıs	haziran	temmuz	agustos	eylül	ekim	kasım	aralık	ocak	şubat	Mart	nisan
Konu Seçimi																								
Kaynak İnceleme																								
Planlama																								
İzin, Onay Alma																								
Ön Çalışma																								
Veri Toplama																								
Verilerin Bilgisayara Aktarımı																								
Verilerin Değerlendirilmesi																								
Yazım																								

BÖLÜM 5

BULGULAR

Araştırma 15–17 yaş grubundaki 457 ergende yapılmıştır.

Tanımlayıcı Bulgular

Çizelge 5.1 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Yaş		
15	191	41.8
16	112	24.5
17	154	33.7
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.1'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 41.8'i 15 yaşındadır.

Çizelge 5.2 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Cinsiyet		
Kız	265	58.0
Erkek	192	42.0
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.2'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 58.0'ı kızdır.

Çizelge 5.3 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Kardeş Sayısı		
1	15	3.3
2	170	37.2
3	162	35.4
4 +	110	24.1
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.3'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 37.2'si iki kardeştir, % 3.3'ü ise ailenin tek çocuğudur.

Çizelge 5.4 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerin Ailelerinin Çocuk Sıralamalarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Ailenin Kaçınıcı Çocuğu Olduğu		
1	172	37.6
2	157	34.4
3	70	15.3
4 +	58	12.7
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.4.'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 37.6'sı ailesinin ilk çocuğudur.

Çizelge 5.5. 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerin Ücretli Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Ücretli Bir İşte Çalışma Durumu		
Evet	10	2.2
Hayır	447	97.8
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.5'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 2.2'si ücretli bir işte çalışmaktadır.

Sosyo-ekonomik Bulgular

Çizelge 5.6 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerin Gelir Durumlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Ailenin Maddi Durumu		
Düşük	68	14.9
Orta	343	75.1
Yüksek	46	10.0
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.6.'ya göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 75.1'inin ailelerinin gelir durumu orta düzeydedir.

Çizelge 5.7 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Yaşadıkları Konuta Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler		
Yaşanılan Konuta Sahip Olma Durumu		
Kendimize Ait	305	66.7
Kira	135	29.5
Yakın Akrabamızın	17	3.8
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.7'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 66.7'si kendilerine ait bir evde oturmaktadır.

Çizelge 5.8 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Yaşadıkları Konutun Tipine Göre

Değişkenler	Sayı	%
Yaşanılan Konutun Tipi		
Apartman	173	37.9
Bahçeli Müstakil	265	58.0
Gecekondu	19	4.1
Toplam	457	100.0

Dağılımı

Çizelge 5.8'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 58.0'ı bahçeli ve müstakil bir evde oturmaktadır.

Çizelge 5.9 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Yaşadıkları Konutta Kendilerine Ait Bir Odaya Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Yaşanılan Konutta Özel Odaya Sahip Olma Durumu		
Evet	326	71.3
Hayır	131	28.7
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.9'a göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 71.3'ünün kendisine ait bir odası bulunmaktadır.

Çizelge 5.10 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin En Uzun Yaşadıkları Yerleşim Birimine Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
En Uzun Süre Yaşanılan Yerleşim Yeri		
Köy	39	8.5
Kasaba- İlçe	131	28.7
Kent	287	62.8
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.10'a göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 62.8'i yaşamının büyük bir bölümünü kentte geçirmiştir.

Kişisel Özelliklere Ait Bulgular

Çizelge 5.11 15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Sivilce Problemi Yaşama Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Sivilce Probleminin Varlığı		
Evet	212	46.4
Hayır	245	53.6
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.11'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 46.4'ü sivilce problemi yaşamaktadır.

Çizelge 5.12 15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Protez Kullanma Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Gözlük veya Diş Teli Kullanımının Varlığı		
Evet	53	11.6
Hayır	404	88.4
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.12 'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 11.6'sı gözlük veya diş teli kullanmaktadır.

Çizelge 5.13 15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Fiziksel Görüntüsünü Beğenme Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Fiziksel Görüntüsünü Beğenme Durumu		
Evet	384	84.0
Hayır	73	16.0
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.13'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 84.0'ı fiziksel görüntüsünü beğenmektedir.

Çizelge 5.14 15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Ailesinin Fiziksel Görüntüsünü Beğenme Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Ailesinin Fiziksel Görüntüsünü Beğenme Durumu		
Evet	445	97.4
Hayır	12	2.6
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.14 'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 97.4'ü ailesinin fiziksel görüntüsünü beğenmektedir.

Çizelge 5.15 15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Arkadaş Grubuna Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Arkadaş Grubuna Sahip Olma Durumu		
Evet	427	93.4
Hayır	30	6.6
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.15'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 93.4'ü arkadaş grubuna sahiptir.

Çizelge 5.16 15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Karşı Cinsten Özel Arkadaş Grubuna Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Karşı Cinsten Özel Arkadaşa Sahip Olma Durumu		
Evet	162	35.4
Hayır	295	64.6
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.16 'ya göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 35.4'ünün karşı cinsten özel bir arkadaşı vardır.

Çizelge 5.17 15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Takma Ada Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Takma Ada Sahip Olma Durumu		
Evet	236	51.6
Hayır	221	48.4
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.17'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 51.6'sının takma bir adı vardır.

Çizelge 5.18 15–17 Yaş Lise Öğrencilerinin Takma Adı İle Hitap Edilmesinden Hoşlanma Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Takma Adıyla Hitap Edilmesinden Hoşlanma Durumu		
Evet	162	68.6
Hayır	74	31.4
Toplam	236	100.0

Çizelge 5.18.'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 31.4'ü takma adıyla kendisine hitap edilmesinden hoşlanmaktadır.

Çizelge 5.19 15–17 Yaş Lise Öğrencilerin Sürekli Bir Hastalığa Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler		
Sürekli Bir Hastalığa Sahip Olma Durumu		
Evet	76	16.6
Hayır	381	83.4
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.19'a göre araştırmaya katılan öğrencilerin %16.6'sının sürekli bir hastalığı vardır.

Çizelge 5.20 15–17 Yaş Lise Öğrencilerin Zararlı Madde Kullanma Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Zararlı Madde Kullanımı		
Kullanmıyor	406	88.8
Sigara	33	7.2
Alkol	7	1.6
Hap	0	0.0
Uyuşturucu madde	0	0.0
Sigara- Alkol	11	2.4
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.20'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 88.8'i zararlı madde kullanmamaktadır.

Çizelge 5.21 15–17 Yaş Lise Öğrencilerin Suç İşleme Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Suç İşleme Durumu		
Evet	24	5.3
Hayır	433	94.7
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.21.'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 5.3'ü en az bir kez suç işlemişlerdir.

Çizelge 5.22 15–17 Yaş Lise Öğrencilerin Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Durumu		
Evet	44	9.6
Hayır	413	90.4
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.22'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 9.6'sı fiziksel şiddete maruz kalmıştır.

Çizelge 5.23 15–17 Yaş Lise Öğrencilerin Okul İçi Faaliyetlerde Etkinlik Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Okul İçinde Herhangi Bir Faaliyette Etkinlik Durumu		
Evet	264	57.8
Hayır	193	42.2
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.23.'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 57.8'i okul içindeki faaliyetlerde etkindir.

Ailesel Özelliklere Ait Bulgular

Çizelge 5.24 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Aile Tipine Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Aile Tipi		
Çekirdek aile	376	82.3
Geniş aile	54	11.8
Parçalanmış aile	27	5.9
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.24.'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 82.3'ü çekirdek aileye sahiptir.

Çizelge 5.25 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Özelliğine Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Aile Özelliği		
Anne-baba sağ, beraber	427	93.4
Anne ölü, baba sağ	1	0.2
anne sağ, baba ölü	16	3.5
Anne ve baba ölü	2	0.4
Anne-baba sağ, ayrılar	11	2.5
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.25'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 93.4'ünün anne ve babası sağ ve beraberdir.

Çizelge 5.26 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Anne Eğitimine Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Anne eğitimi		
Okur-yazar değil	32	7.0
Okur-yazar	19	4.2
İlkokul mezunu	259	56.7
Ortaokul mezunu	69	15.1
Lise mezunu	65	14.2
Yüksekokul mezunu	11	2.4
Anne yok	2	0.4
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.26'ya göre öğrencilerin % 56.7'sinin annelerin eğitimi ilkökul düzeyindedir.

Çizelge 5.27 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Baba Eğitimine Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Baba Eğitimi		
Okur-yazar değil	0	0
Okur-yazar	3	0.7
İlkokul mezunu	183	40.0
Ortaokul mezunu	109	23.9
Lise mezunu	121	26.4
Yüksekokul mezunu	25	5.5
Baba yok	16	3.5
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.27'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 40'ının babasının eğitimi ilkökul düzeyindedir.

Çizelge 5.28 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Anne Mesleğine Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Annenin çalışma durumu		
Ev hanımı	423	92.6
Esnaf	4	0.9
Emekli	11	2.4
Memur	11	2.4
Serbest Meslek	6	1.3
Anne Yok	2	0.4
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.28'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 92.6'sının annesi ev hanımıdır.

Çizelge 5.29 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Baba Mesleğine Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Baba Mesleği		
Esnaf	36	7.9
Emekli	91	19.9
Memur	74	16.2
Serbest Meslek	112	24.5
İşçi	126	27.6
İşsiz	2	0.4
Baba Yok	16	3.5
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.29'a göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 27.6'sının babası işçidir.

Çizelge 5.30 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Aile Tutumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Ailenin Tutumu		
İlgisiz	13	2.8
Demokrat	365	79.9
Otoriter	15	3.3
Hoşgörülü	14	3.1
Aşırı koruyucu	50	10.9
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.30.'a göre araştırmaya katılan öğrencilerin %79.9'unun ailesi demokrat yapıdadır.

Çizelge 5.31 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Ailesinde Suç İşleyen Birey Varlığına Göre Dağılımı

	Sayı	%
Ailede Suç İşleyen Bireylerin Varlığı		
Evet	19	4.2
Hayır	438	95.8
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.31'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 4.2'sinin ailesinde suç işleyen birey bulunmaktadır.

Çizelge 5.32 15–17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Ailesinde Sürekli Hastalığı Olan Birey Varlığına Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Ailede Sürekli Hastalığı Olan Bireylerin Varlığı		
Evet	145	31.7
Hayır	312	68.3
Toplam	457	100.0

Çizelge 5.32'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin %31.7'sinin ailesinde sürekli hastalığı olan birey bulunmaktadır.

Boş Zaman Etkinliklerine Ait Bulgular

Çizelge 5.33 15-17 Yaş Genel Lise Öğrencilerinin Boş Zamanlarında Yaptıkları Etkinliklere Göre Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Ders çalışırım	110	24.1
Spor yaparım	76	16.6
Kitap okurum	68	14.9
Müzik dinlerim	65	14.2
Tv izlerim	38	8.3
Gezerim	37	8.1
Bilgisayar oyunu-internet	33	7.2
Dinlenirim	15	3.3
Aileme yardım ederim	12	2.6
Resim yaparım	3	0.7
Toplam	457	100.0

Öğrencilerin boş zaman etkinliklerinin dağılımı Çizelge 5.33.'de verilmiştir. Buna göre öğrencilerin %24.1'i boş zamanlarını ders çalışarak geçirmektedir.

Benlik Saygısı ile İlgili Bulgular

Öğrencilerin % 47'sinin yüksek, % 38.9'unun orta, % 14'ünün düşük benlik saygısı puanına sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Benlik Saygısı Puanı İle Tanımlayıcı Özelliklerine Ait Bulgular

Çizelge 5.34 Öğrencilerin Yaşlarına Göre Benlik Saygısı Puanlarının Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Yaş								
15	94	49.2	68	35.6	29	15.2	191	41.8
16	47	41.9	49	43.8	16	14.3	112	26.6
17	74	48.1	61	39.6	19	12.3	154	33.6
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.34'e göre araştırmaya katılan 15 yaş grubu öğrencilerin % 49.2'si yüksek benlik saygısına sahipken, % 15.2'si düşük benlik saygısına sahiptir.

Çizelge 5.35 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Benlik Saygısı Puanlarının Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Cinsiyet								
Kız	127	47.9	98	37.0	40	15.1	265	57.9
Erkek	88	45.8	80	41.7	24	12.5	192	42.1
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.35'e göre araştırmaya katılan kız öğrencilerin % 47.9'u yüksek benlik saygısına sahipken, erkek öğrencilerde bu oran % 45.8'dir.

Çizelge 5.36. Öğrencilerin Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Benlik Saygısı Puanlarının Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Çocuk Sayısı								
Tek ve iki Çocuk	94	50.8	72	38.9	19	10.3	185	40.5
İki Çocuktan Fazla	121	44.5	106	39.0	45	16.5	272	59.5
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.36'da iki ve daha fazla kardeşe sahip öğrencilerden % 44.5'i yüksek benlik saygısına sahip görülmektedir.

Çizelge 5.37 Öğrencilerin Kardeş Sırasına Göre Benlik Saygısı Puanlarının Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Kardeş Sırası								
İlk Çocuk Olanlar	76	44.2	72	41.9	24	13.9	172	37.6
İkinci ve Daha Sonraki	139	48.8	106	37.2	40	14.0	285	62.4
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.37'ye göre ilk çocuk olan öğrencilerin % 44.2'si yüksek BSP'na sahiptir

Çizelge 5.38 Öğrencilerin Ücretli Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Benlik Saygısı Puanlarının Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Ücretli Bir İşte Çalışma Durumu								
Evet	6	60.0	4	40.0	0	0	10	2.2
Hayır	209	46.8	174	38.9	64	14.3	447	97.8
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.38'e göre ücretli bir işte çalışan öğrencilerden % 60.0'ı yüksek, % 40.0'ı orta benlik saygısına sahiptir.

Öğrencilerin Benlik Saygısı Puanları İle Sosyo-ekonomik Özelliklerine Ait Bulgular

Çizelge 5.39 Öğrencilerin Gelir Durumlarının Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Ailenin Gelir Durumu								
Düşük	24	35.3	31	45.6	13	19.1	68	14.8
Orta	163	47.5	139	40.5	41	12.0	343	75.1
Yüksek	28	60.9	8	17.4	10	21.7	46	10.1
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Öğrencilerin gelir durumlarına göre benlik saygısı puanlarının dağılımı Çizelge 5.39.'da gösterilmiştir. Düşük gelirlilerin % 24.0'ı yüksek, % 45.6'sı orta, % 19.1'i düşük BSP'na sahiptir.

Çizelge 5.40 Öğrencilerin Yaşadıkları Konuta Sahip Olma Durumunun Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Yaşanılan Konuta Sahip Olma Durumu								
Kira Ödemiyoruz	152	47.2	125	38.8	45	14.0	322	70.5
Kira Ödüyoruz	63	46.6	53	39.3	19	14.1	135	29.5
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.40'a göre yaşadıkları konuta sahip olan öğrencilerden % 47.2'si yüksek, % 38.8'i orta, % 14.0'ü düşük benlik saygısı puanına sahiptir.

Çizelge 5.41 Öğrencilerin Yaşadıkları Konutun Tipinin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Konut Tipi								
Apartman	92	53.2	58	33.5	23	13.3	173	37.9
Bahçeli Müstakil	118	44.5	112	42.3	35	13.2	265	58.0
Gecekondu	5	26.3	8	43.1	6	31.6	19	4.1
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.41'e göre yaşanan konutun tipi apartman olan öğrencilerin % 53.2'si yüksek benlik saygısına sahiptir. Bu oran Gecekondu olanlar da ise % 26.3'dür.

Çizelge 5.42 Öğrencilerin Yaşadıkları Konutta Özel Odaya Sahip Olma Durumunun Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Özel Odaya Sahip Olma Durumu								
Evet	171	52.5	112	34.4	43	13.1	326	71.3
Hayır	44	33.5	66	50.4	21	16.1	131	28.7
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Öğrencilerin yaşanan konutta özel odaya sahip olma durumuna göre benlik saygısı puanlarının dağılımı Çizelge 5.42.'de gösterilmiştir. Özel odaya sahip olan öğrencilerin % 52.5'i yüksek, % 34.4'ü orta, % 13.1'i ise düşük BSP'na sahiptir.

Çizelge 5.43 Öğrencilerin En Uzun Süre Yaşadıkları Yerleşim Biriminin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
En Uzun Yaşanan Yerleşim Birimi								
Köy	13	33.3	15	38.5	11	28.2	39	8.5
Kasaba –İlçe	58	44.3	51	38.2	22	16.8	131	28.7
Kent	144	50.2	112	39.0	31	10.8	287	62.8
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.43.'e göre kentte yaşayan öğrencilerin % 50.2'si yüksek, % 39'u orta, % 10.8'i düşük BSP'na sahiptir.

Öğrencilerin Kişisel Özellikleri İle Benlik Saygısı Puanlarına Ait Bulgular

Çizelge 5.44. Öğrencilerin Sivilce Problemi Varlığının Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%*
Sivilce Probleminin Varlığı								
Var	93	20.3	84	18.3	35	2.1	212	46.4
Yok	122	26.6	94	20.5	29	6.3	245	53.6
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.44.'e göre sivilce problemi olan öğrencilerden % 20.3'ü yüksek, %18.4'ü orta, % 2.1'i ise düşük BSP'na sahiptir.

Çizelge 5.45. Öğrencilerin Protez Kullanma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı,

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Gözlük veya Diş Teli Kullanımının Varlığı								
Var	24	45.3	23	43.4	6	11.3	53	11.6
Yok	191	47.3	155	38.4	58	14.3	404	80.4
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.45.'e göre gözlük ve ya diş teli kullanan öğrencilerden % 45.3'ünün benlik saygısı yüksektir.

Çizelge 5.46. Öğrencilerin Fiziksel Görüntüsünü Beğenme Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Fiziksel Görüntüsünden Hoşlanma Durumu								
Evet	199	51.8	148	38.5	37	9.6	384	84.1
Hayır	16	21.9	30	41.1	27	37.0	73	15.9
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.46.'ya göre fiziksel görüntüsünü beğenen öğrencilerden %51.8'inin benlik saygısı yüksekken, fiziksel görüntüsünü beğenmeyenlerde bu oran % 21.9' dur.

Çizelge 5.47. Öğrencilerin Ailesinin Fiziksel Görüntüsünü Beğenme Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Ailesinin Fiziksel Görüntüsünden Hoşnut Olma Durumu	213	47.9	172	38.7	60	13.4	445	97.4
Evet	2	16.7	6	50.0	4	33.8	12	2.6
Hayır								
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.47.'e göre ailesinin fiziksel görüntüsünü beğenen öğrencilerden % 47.9'u yüksek, % 38.7'si orta, % 13.4'ü düşük BSP'na sahiptir.

Çizelge 5.48. Öğrencilerin Arkadaş Grubuna Sahip Olma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Arkadaş Grubuna Sahip Olma Durumu	203	47.6	165	38.6	59	13.8	427	93.4
Evet	12	40.0	13	43.3	5	16.7	30	6.6
Hayır								
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.48.'e göre arkadaş grubuna sahip olan öğrencilerden % 47.6'sının benlik saygısı yüksekken bu oran arkadaş grubu olmayan öğrencilerde % 40.0'dır.

Çizelge 5.49. Öğrencilerin Karşı Cinsten Özel Arkadaşa Sahip Olma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Karşı Cinsten Özel Arkadaşa Sahip Olma Durumu								
Var	74	45.7	66	40.7	22	13.6	162	35.4
Yok	141	47.8	112	38.0	42	14.2	295	64.6
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.49.'a göre karşı cinsten özel arkadaşı olan öğrencilerin % 45.7'sinin benlik saygısı yüksekken, % 13.6'sının benlik saygısı puanı düşüktür.

Çizelge 5.50. Öğrencilerin Takma Ada Sahip Olma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Takma Ada Sahip Olma Durumu								
Var	102	43.2	94	38.8	40	17.0	236	51.6
Yok	113	51.1	84	38.0	24	10.9	221	48.4
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.50.'ye göre takma ada sahip olan öğrencilerden % 43.2'si yüksek benlik saygısına sahipken, % 17.0'ı düşük benlik saygısına sahiptir.

Çizelge 5.51. Öğrencilerin Takma Adı İle Hitap Edilmesinden Hoşlanma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Takma Ad ile Hitap Edilmesinden Hoşlanma Durumu								
Evet	74	45.7	62	38.3	26	16.0	162	68.6
Hayır	28	37.8	32	43.2	14	19.0	74	31.4
Toplam	102	43.1	94	39.7	40	16.9	236	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.51.'e göre takma adı ile hitap edilmesinden hoşlanan öğrencilerin % 45.7'si yüksek, % 38.3'ü orta, % 16.0'ı düşük benlik saygısı puanına sahiptir.

Çizelge 5.52. Öğrencilerin Sürekli Bir Hastalığa Sahip Olma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Sürekli Bir Hastalığa Sahip Olma Durumu								
Var	29	38.2	34	44.7	13	17.12	76	16.6
Yok	186	48.8	144	37.8	51	13.4	381	83.4
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.52.'ye göre sürekli bir hastalığı olan öğrencilerin % 38.2'si yüksek benlik saygısına sahipken, hastalığa sahip olmayan öğrencilerde ise bu oran % 48.8'dir.

Çizelge 5.53. Öğrencilerin Zararlı Madde Kullanma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Madde kullanımı								
Kullanmıyor	190	46.8	156	38.4	60	14.8	406	88.8
Kullanıyor	25	49.0	22	43.2	4	7.8	51	11.2
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.53'e göre zararlı madde kullanan öğrencilerden % 46.8'i yüksek benlik saygısına sahipken, madde kullanmayan öğrencilerin % 49.0'ı yüksek benlik saygısına sahiptir.

Çizelge 5.54 Öğrencilerin Suç İşleme Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Suç İşleme Durumu								
Evet	10	41.7	12	50.0	2	8.3	24	5.3
Hayır	205	47.4	166	38.3	62	14.3	433	94.7
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.54.'e göre suç işleyen öğrencilerin % 41.7'si yüksek benlik saygısına sahipken, suç işlemeyen öğrencilerin % 47.4'ü yüksek benlik saygısına sahiptir

Çizelge 5.55. Öğrencilerin Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Şiddete Maruz Kalma Durumu								
Evet	17	38.6	21	47.8	6	13.6	44	9.6
Hayır	198	47.9	157	38.0	58	14.1	413	90.4
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.55'e göre şiddete maruz kalan öğrencilerin % 38.6'sı yüksek benlik saygısına sahipken, % 47.8'i orta, % 13.6'sı düşük BSP'na sahiptir.

Çizelge 5.56. Öğrencilerin Okul İçinde Faaliyetlere Katılma Durumunun Benlik Saygısı Puanına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Etkinliklere								
Katılma	120	45.4	107	40.5	37	14.1	264	57.8
Evet	95	49.2	71	36.8	27	14.0	193	42.2
Hayır								
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.56'ya göre etkinliklere katılan öğrencilerin % 45.4'ü yüksek, % 40.5'i orta, %14.1'i düşük benlik saygısı puanına sahiptir.

Ailesel Özellikler İle Benlik Saygısı Puanlarına Ait Bulgular

Çizelge 5.57. Öğrencilerin Aile Tipinin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Aile Tipi								
Çekirdek aile	175	46.5	151	40.2	50	13.3	376	82.3
Geniş aile	25	46.3	19	35.2	10	18.5	54	11.8
Parçalanmış aile	15	55.6	8	29.6	4	14.8	27	5.9
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.57.'ye göre parçalanmış aileye sahip olan öğrencilerin % 55.6'sı yüksek, % 29.6'sı orta, %14.8'i düşük benlik saygısı puanına sahiptir.

Çizelge 5.58. Öğrencilerin Aile Özelliğinin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Aile Özelliği								
Aile sağ, beraber	198	46.4	170	39.8	59	13.8	427	93.4
Diğer	17	56.7	8	26.7	5	16.6	30	6.6
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.58.'e göre anne ve babası sağ ve birlikte olan öğrencilerin % 46.4'ünün benlik saygısı yüksektir.

Çizelge 5.59. Öğrencilerin Anne Eğitiminin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Anne Eğitimi								
İlkokul ve altı	141	45.3	125	40.1	46	14.7	312	68.3
Ortaokul ve altı	74	51.0	53	36.6	18	12.4	145	31.7
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.59.'a göre anne eğitimi ilkokul ve altı düzeyde olan öğrencilerin % 45.3'ü yüksek benlik saygısına sahiptir.

Çizelge 5.60 Öğrencilerin Baba Eğitiminin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Baba Eğitimi								
İlkokul ve altı	90	44.6	88	43.6	24	11.8	202	44.2
Ortaokul ve altı	125	49.0	90	35.3	40	15.7	255	55.8
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.60'a göre baba eğitimi ilkokul ve altı düzeyde olan öğrencilerin % 44.6'sı yüksek benlik saygısına sahiptir.

Çizelge 5.61. Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumlarının Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Annenin çalışma durumu								
Çalışmıyor	194	45.9	168	39.7	61	14.4	423	92.9
Çalışıyor	19	59.4	10	31.3	3	9.3	32	7.1
Toplam	213	46.7	178	39	64	14.0	455	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.61.'e göre annesi çalışmayan öğrencilerden % 45.9'u yüksek benlik saygısına sahiptir. Annesi çalışan öğrencilerin % 59.4'ünün benlik saygısı puanı yüksektir.

Çizelge 5.62. Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumlarının Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Baba Mesleği								
Çalışmıyor	49	52.7	39	41.9	5	5.4	93	21.1
Çalışıyor	156	44.8	134	38.5	58	16.7	348	78.9
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.62.'ye göre babası çalışan öğrencilerden % 44.8'i yüksek benlik saygısına sahiptir.

Çizelge 5.63. Öğrencilerin Aile Tutumunun Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Aile Tutumu								
İlgisiz	3	23.1	6	46.2	4	30.8	13	2.8
Demokrat	186	51.0	132	36.1	47	12.9	365	79.9
Otoriter	3	20.0	5	33.3	7	46.7	15	3.3
Hoşgörülü	8	57.1	6	42.9	-	-	14	3.1
Aşırı koruyucu	15	30.0	29	58.0	1.31	12.0	50	10.9
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.63'e göre aile tutumu demokrat olan öğrencilerin % 51.0'ı yüksek, %36.1'i orta, % 12.9'u düşük benlik saygısı puanına sahiptir.

Çizelge 5.64. Öğrencilerin Ailelerinde Suç İşleyen Birey Varlığının Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Ailede Suç İşleyen Bireylerin Varlığı								
Evet	5	26.3	12	63.2	2	10.5	19	4.2
Hayır	210	47.9	166	37.9	62	14.2	438	95.8
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.64.'e göre ailesinde suç işleyen birey olmayan öğrencilerin % 47.9'u yüksek benlik saygısına sahiptir.

Çizelge 5.65. Öğrencilerin Ailelerinde Sürekli Hastalığı Olan Birey Varlığının Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Ailede Sürekli Hastalığı Olan Bireyin Varlığı								
Evet	59	40.7	59	40.7	27	18.6	145	31.7
Hayır	156	50.0	119	38.1	37	19.9	312	68.3
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.65.'e göre ailesinde sürekli bir hastalığa sahip birey olan öğrencilerin % 40.7'si yüksek, % 40.7'si orta, % 18.6'sı düşük benlik saygısı puanına sahiptir.

Öğrencilerin Boş Zaman Etkinlikleri İle Benlik Saygısı Puanına Ait Bulgular

Çizelge 5.66. Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerinin Benlik Saygısı Puanlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Yüksek BSP		Orta BSP		Düşük BSP		Toplam	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%*
Ders çalışırım	53	48.8	46	41.8	11	10.0	110	24
Spor yaparım	40	52.6	25	32.9	11	14.5	76	16.6
Kitap okurum	37	54.4	22	32.4	9	13.2	68	14.8
Müzik dinlerim	32	49.2	22	33.8	11	16.9	65	14.2
Tv izlerim	16	42.1	15	39.5	7	18.4	38	8.3
Gezerim	12	32.4	22	59.5	3	8.1	37	8.1
Bilgisayar -internet	14	42.4	12	36.4	7	21.2	33	7.2
Dinlenirim	7	46.7	7	46.7	1	6.6	15	3.2
Aileme yardım ederim	3	25.0	6	50.0	3	25.0	12	2.6
Resim yaparım	1	33.3	1	33.3	1	33.3	3	0.6
Toplam	215	47.0	178	38.9	64	14.0	457	100.0

*sütun yüzdesi

**sattır yüzdesi

BSP=Benlik Sayısı Puanı

Çizelge 5.66.'ya göre boş zamanlarında ders çalışan öğrencilerin % 48.8'inin, spor yapan öğrencilerin % 52.6'sının, kitap okuyan öğrencilerin % 54.4'ünün, müzik dinleyen öğrencilerin % 49.2'sinin benlik saygısı puanı yüksektir.

Benlik Saygısı ile Okul Başarısı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Çizelge 5.67. Benlik Saygısı Puan grubuna göre Okul Başarısı Not ortalamaları karşılaştırılması

Benlik Saygısı Grubu	Başarı Puan Ortalaması $\pm$ SS	p*	F
Düşük 64	2.6 $\pm$ 1.0**		
Orta 178	2.7 $\pm$ 1.0**	0.001	7.096
Yüksek 215	3.0 $\pm$ 1.1**		

*Tek yönlü Varyans Analizi

Benlik saygısı puanı ve okul başarı notu arasında uygulanan analizler sonucu düşük BSP'na sahip grubun aritmetik ortalama/standart sapması (2.6 $\pm$ 1.0) iken, orta BSP'na sahip grubun aritmetik ortalama/standart sapması (2.7 $\pm$ 1.0) ve yüksek BSP'na sahip grubun aritmetik ortalama/standart sapması (3.0 $\pm$ 1.1) dir. Benlik saygısı puanı düşük, orta ve yüksek olan katılımcılar okul başarı puanı yönünden karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu gözlenmiştir (p=0.001) (Çizelge 5.67.)

Çizelge 5.68. Benlik Saygısı Puanı ve Okul Başarı Not Ortalamaları karşılaştırılması gruplar arası farkı

Değişkenler		SS	p*
Yüksek BSP	Orta BSP	0.10542	0.002
	Düşük BSP	0.14813	0.022
Orta BSP	Yüksek BSP	0.10542	0.002
	Düşük BSP	0.15162	1.000
Düşük BSP	Yüksek BSP	0.14813	0.022
	Orta BSP	0.15162	1.000

*Posthoc Bonferroni

BSP= Benlik Saygısı Puanı

Yapılan Posthoc Bonferroni analizi sonrasında, orta ve düşük benlik puanına sahip gruplar arasında istatistiksel olarak fark gözlenmezken, yüksek benlik saygısı puanına sahip grubun okul başarı puanının, orta (p=0.002) ve düşük (p=0.022) benlik saygısına sahip gruplardan anlamlı olarak farklı olduğu

görülerek, farkın yüksek benlik puanı grubunun not ortalamasının yüksekliğinden kaynaklandığı saptandı (Çizelge 5.68.) Benlik saygısı ölçeğinden “0” puan alan öğrencilerin okul başarı not ortalamalarının aritmetik ortalaması 3.11 iken, “1” puan alanların 2.93, “2” puan alanların 2.78, “3” puan alanların 2.63, “4” puan alanların 2.47, “5” puan alanların 2.56, “6” puan alanların 2.64, “7” puan alanların 2.58, “8” puan alanların 1.53 ve “9” puan alanların aritmetik ortalaması da 1.68’dir. Benlik saygısı ölçeğinden alınan puan yükseldikçe, okul başarı not ortalamasının aritmetik ortalaması düşmektedir.

BÖLÜM 6

TARTIŞMA

Araştırmada, Zonguldak İl Merkezinde 15–17 yaş grubu genel lise öğrencilerinin tanımlayıcı ve kişisel özellikleri ile benlik saygısı ve okul başarısı arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 58'i kızdır, % 24.1'i dört ve daha fazla kardeşe sahiptir. Ailenin ilk çocuğu olanların yüzdesi ise % 37.6'dır, Özdağ'ın yapmış olduğu çalışmaya göre, katılımcıların % 22.2'sinin iki kardeş olduğu, % 55.0'inin ise tek çocuk olduğu saptanmıştır. Araştırmanın sonuçlarını Özdağ'ınki ile karşılaştırılacak olursa kardeş sayısı, Özdağ'ın yapmış olduğu çalışmaya göre daha azdır, öğrencilerden % 24.0'ünün ailesi 4 ve daha fazla çocuğa sahipken bu oran Özdağ'ın çalışmasında % 45.0'dir (14).

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 75.1'inin gelir düzeyinin orta olduğu, % 66.7'sinin oturduğu konutun kendisine ait olduğu, % 58.0'inin bahçeli ve müstakil bir evde oturduğu ve % 71.3'ünün oturduğu evde kendisine ait bir odası bulunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin % 62.8'inin ise en uzun yaşadığı yer kentlerdir. Özdağ'ın araştırmasında ise, öğrencilerin % 50.0'si ilçede yaşamaktadır. Çalışmamız öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yerinin büyüklüğü bakımından Özdağ'ın çalışmasına göre daha üst düzeydedir (14).

Suner'in yapmış olduğu araştırmada da ergenlerin % 70.0'i orta gelir düzeyine sahiptir. Bu sonuçlar yapılan bu çalışmayı destekler niteliktedir. Suner'in araştırmasına göre, öğrencilerin % 43.3'ünün kendini fiziksel olarak beğendiği, % 41.8'inin karşı cinsten özel bir arkadaşı olduğu ve % 49.5'inde ders dışında bir etkinliğe katılıyor olduğu bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 46.4'ü sivilce sorunu yaşamakta, % 16.0'sı fiziksel görüntüsünü beğenmemektedir.

Öğrencilerden % 35.4'ünün karşı cinsten özel bir arkadaşı var ve % 51.6'sı takma ada sahiptir. Öğrencilerin % 16.6'sının kronik bir hastalığı vardır, % 11.1'i de zararlı bir madde kullanmaktadır. Öğrencilerin % 9.6'sı yaşamında en az bir kez fiziksel şiddet ile karşılaşmıştır. Okul içindeki herhangi bir kol ya da etkinlikte görev alanlar ise % 57.8'dir. Yapılan bu çalışmada öğrencilerin kendi fiziksel görüntülerini beğenme durumu ile okul içindeki etkinliklere katılma durumu, Suner'in araştırmasına göre %'si daha yüksektir. Karşı cinsten özel bir arkadaşına sahip olma durumu ise Suner'in araştırmasına göre düşüktür (5).

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 82.3'ü çekirdek aileye sahiptir, % 93.4'ünün anne, babası sağ ve beraberdir. Annelerinin eğitim düzeyi ilkokul olanlar % 56.7, babaların eğitim düzeyi ilkokul olanlar ise % 40.0'dır. Annelerin çalışma durumuna bakıldığında % 92.6'sı ev hanımıdır, babaların ise % 27.6'sı işçidir. Özdağ'ın araştırmasında da öğrencilerin % 83.0'ünün annesi, % 61.1'inin babası ilkokul veya daha alt eğitim düzeyine sahiptir. Öğrencilerin % 88.9'unun annesi ev hanımı, % 44.5'inin babası da devlet memurudur. Yapılan bu çalışmada anne ve baba eğitim seviyeleri Özdağ'ın çalışmasına göre daha yüksek olmasına karşın, anne ve babanın bir işte çalışma durumu Özdağ'ın çalışmasında daha yüksektir (14).

Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin % 24.1'i ders çalışarak, % 16.6'sı spor yaparak, % 14.9'u kitap okuyarak, % 14.2'si müzik dinleyerek boş zamanlarını geçirmektedir. Ailesine yardım edenlerin oranı ise % 2.6'dır. Buna göre öğrencilerin daha çok kendilerine zaman ayırdıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarının BSP'na göre dağılımına bakıldığında; 15 yaş grubunun % 49.2'si, 16 yaş grubunun % 41.9'u, 17 yaş grubunun % 48.1'i yüksek benlik saygısı puanına sahiptir. İnanç'ın Rubin'den aktardığına göre öğrencilerin yaş ortalamaları arttıkça BSP ile okul başarısı arasındaki katsayı da artmaktadır. Türköz ve arkadaşları da BSP'nın yaş arttıkça yükseldiğini savunmuşlardır. Gürçay ise BSP'nın yaş ile ilişkisinin olmadığını savunmuştur (11,43,44).

Araştırmaya katılan kız öğrencilerin % 47.9'unun, erkek öğrencilerin % 45.8'inin BSP yüksektir. Hatipoğlu çalışmasında erkek ergenlerin BSP'nı, kız ergenlerin BSP'na göre daha yüksek bulmuştur. Dinç'in çalışmasında lise son sınıf öğrencilerinde BSP erkeklerde kızlara göre daha yüksek bulunmuştur. Girgin, Can, Pişkin, Yurdagül, Çuhadaroğlu cinsiyetin benlik saygısını etkilediğini, kızların benlik değerlendirmelerinde daha çok sorun yaşadıklarını çalışmalarında vurgulamışlardır. Erdinç ve Akboy kızların benlik saygılarının daha yüksek ve okulda daha başarılı olduğunu bulmuştur. Güngör ise yapmış olduğu çalışmada kız ve erkek öğrencilerin BSP arasında farklılık bulamamıştır. Suner, Gürçay, ve İnanç'ın çalışmaları da Güngör'ünki ile paralellik göstermektedir (5,11,44,45,46,47,48,49,50,51,52,53,56).

Araştırmada tek veya iki kardeş olanların % 50.8'i, ikiden fazla kardeşe sahip olanların % 44.5'i yüksek benlik saygısı puanına sahiptir. Yörükoğlu çalışmasında tek çocukların BSP'nı, kardeşleri olan çocukların BSP'na göre daha yüksek bulmuştur. Onur da tek çocukların benlik saygısı düzeyinin kardeşi olan çocuğa göre daha yüksek bulmuştur. Araştırmaya katılan ilk çocukların % 44.2'si, ikinci ve daha sonraki çocukların % 48.8'i yüksek BSP sahiptir. Güngör yapmış olduğu çalışmada ilk ve son çocukların, ortanca çocuklarınkine göre BSP'nın daha yüksek olduğunu bulmuştur. Onur yapmış olduğu çalışmada ilk doğan çocuğun benlik saygısı düzeyini yüksek bulmuştur. Gürçay ise doğum sırası ve kardeş sayısının BSP ile ilişkisinde anlamlılık bulamamıştır (6,44,53,54).

Araştırmamızda öğrencilerin gelir durumlarının BSP'na göre dağılımına bakıldığında; düşük BSP'na sahip öğrencilerin % 19.1'idüşük, % 12.0'si orta, % 21.7'si yüksek gelir düzeyine sahiptir. Can yapmış olduğu çalışmada üst sosyo-ekonomik düzeyli ailelerin çocuklarının, alt sosyo-ekonomik düzeyli ailelerin çocuklarına göre BSP'nı daha yüksek bulmuştur. Yörükoğlu'da yapmış olduğu çalışmada varlıklı ailelerin çocuklarının % 51'inin, alt sosyal sınıftan gelen ailelerin çocuklarının % 38.0'inin yüksek benlik saygısı puanına sahip olduğunu saptamıştır. Kılıçcı, Güngör, Yurdagül, Erdinç düşük gelirli ailelerin çocuklarının kendilerini kabul düzeylerinin, yüksek gelirli öğrencilerin kendilerini kabul

düzeylerinden daha düşük olduğunu bulmuştur. Akboy gelir durumunu düşük olarak belirten ve az harçlık alan öğrencilerin yüksek benlik saygısı puanına sahip olduğunu belirtmiştir (6,48,51,52,53,55,56).

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları konuta sahip olma durumlarının BSP'na göre dağılımına bakıldığında, ev sahibi olan öğrencilerin % 47.2'si yüksek, % 38.8'i orta, % 14.4'ü düşük BSP'na sahiptir. Yaşadıkları konutun tipi apartman olanların % 53.2'si, bahçeli- müstakil olanların % 44.5'i, gecekonduda oturanların % 26.3'ü yüksek BSP'na sahiptir. Oturulan konutta kendisine ait özel bir odaya sahip olma durumunun BSP'na göre dağılımına bakıldığında, odaya sahip olan öğrencilerin % 52.5'i, odası olmayan öğrencilerin ise % 33.5'i yüksek BSP'na sahiptir. Öğrencilerin en uzun yaşadıkları yerleşim biriminin BSP'na göre dağılımına bakıldığında; köyde yaşayanların % 33.3'ü, kasaba-ilçede yaşayanların % 44.3'ü, kentte yaşayanların % 50.2'si yüksek BSP'na sahiptir.

Öğrencilerin kişisel özelliklerinin BSP'na göre dağılımına bakıldığında; sivilce problemi yaşayanların % 20.3'ü, gözlük veya dişçeli kullananların % 45.3'ü yüksek benlik saygısı puanına sahiptir. Fiziksel görüntüsünden hoşnut olan öğrencilerin % 21.9'u yüksek, % 41.1'i orta, % 37.0'si düşük BSP'na sahiptir. Suner'de araştırmasında kendisini fiziksel açıdan beğenen ergenlerin BSP'nı, beğenmeyenlere oranla yüksek bulmuştur. Ailesinin fiziksel görüntüsünü beğenmeyen ergenlerin % 16.7'si yüksek, % 50.0'si orta, % 33.8'i düşük BSP'na sahiptir. Arkadaş grubuna sahip olan ergenlerin % 47.6'sı yüksek, % 38.6'sı orta, % 13.8'i düşük BSP'na sahiptir. Karşı cinsten özel arkadaşına sahip olan öğrencilerin % 45.7'si yüksek, % 40.7'si orta, % 13.6'sı düşük BSP'na sahiptir. Suner araştırmasında arkadaş grubuna dahil olanların ve karşı cinsten özel arkadaşı olanların olmayanlara oranla, BSP'nı anlamlı şekilde yüksek bulmuştur. Öğrencilerin suç işleme durumlarının BSP'na göre dağılımına bakıldığında, suç işleyen öğrencilerin % 41.7'si yüksek, % 8.3'ü düşük BSP'na sahiptir. Suç işlemeyenlerin % 47.4'ü yüksek, % 14.3'ü düşük BSP'na sahiptir. Suner'in aktardığına göre Uluğtekin araştırmasında suçlu çocukların kendine güven, değer verme ölçüleri ile yeniden toplumsallaşmaya yatkınlık arasında anlamlı ilişkiler

bulduğunu saptamıştır. Öztürk araştırmasında suçluluk-utanç duygusunun, kendini değerli hissedenlerde, hissetmeyenlere oranla daha yüksek olduğunu bulmuş ve bunu şöyle açıklamıştır; ergen cezaevindeki hayat biçimini kendine yakıştıramamıştır ve cezaevine girdiği suçtan ötürü pişmanlık duymaktadır. Yine Küçükaksoy'da yapmış olduğu çalışmada suçlu ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin, suçlu olmayanlara göre önemli ölçüde düşük olduğunu saptamıştır (5,57,58).

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile durumlarının BSP'na göre dağılımına bakıldığında anne ve babası sağ, birlikte olanların % 46.4'ü yüksek, % 13.8'i düşük BSP'na sahiptir. Anne ve babası ayrı ya da ölmüş olanların % 56.7'si yüksek, % 13.8'i düşük BSP'na sahiptir. Yörükoğlu çalışmasında anne ve babası ayrılan ergenlerin BSP'nı düşük bulurken, anne ya da babası ölen ergenlerin BSP'nı yüksek bulmuştur. Yine boşanma yaşı 30'dan küçük olan annelerin çocuklarının, boşanma yaşı 30'dan büyük olan annelerin çocuklarına göre daha düşük BSP'na sahip olduğunu bulmuştur (6).

Anne-baba tutumunun BSP'na göre dağılımına bakıldığında; aile tutumu demokrat olanların % 51.0'i, hoşgörülü olanların % 57.0'si, aşırı koruyucu olanların % 30.0'u, ilgisiz olanların % 23.0'ü, otoriter olanların % 20.0'si yüksek BSP'na sahiptir. Aile tutumu otoriter olanların % 46.7'si, ilgisiz olanların % 30.8'i, demokrat olanların % 12.9'u, aşırı koruyucu olanların % 12.0'si düşük BSP'na sahiptir. Can'ın araştırmasında aile tutumunu hoşgörülü olarak değerlendiren ergenlerin benlik saygısı, bu tutumları katı olarak değerlendiren ergenlere oranla daha fazladır. Yörükoğlu'nun çalışmasında gencin sözel ifadesine dayanılarak yapılan görüşmeden çıkan ilginç bulgu; anne- babanın çocuğa ilgisiz davranışının, onun benlik saygısını baskıcı ve cezalandırıcı bir tutumdan daha çok düşürdüğüdür. Bu da Yörükoğlu'na göre anlamlı bir sonuçtur; ilgisizlik demek çocuğa değer vermeme, sevmeme, desteksiz bırakmaktır. Oysa cezalandıran baba bir bakıma çocuğunun iyiliğini isteyen kendince onu düzeltmeye çalışan ilgili babadır. Benlik saygısı anne ve babanın çocuğa verdiği değerle ilgilidir, anne ve babanın ittiği, umursamadığı bir çocuğun kendine saygı duyması beklenemez.

Suner'in araştırmasında, ergenin kararlarının ailesi tarafından onaylanması ve sorunlarını ailesiyle rahatlıkla paylaşabilmesi onun benlik saygısını olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca Yurdağül, Güngör ve Erdiç benlik saygısının aile tutumundan etkilendiğini araştırmalarında savunmuşlardır. Onur araştırmasında aile tutumu demokrat olan ergenlerin BSP'nı daha yüksek bulmuştur. Suner'in aktardığına göre Aktuna ve Baykara anne ve babasıyla iyi ilişkilere sahip öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin yüksek bulunduğunu belirtmişlerdir. İkozğlu yapmış olduğu çalışmada BSP'nın aile tutumundan etkilenmediğini savunmuştur (5,6,48,51,53,54,56,59).

Araştırmada annelerin çalışma durumunun BSP'na göre dağılımına bakıldığında; annesi çalışan öğrencilerin % 45.9'u, annesi çalışmayan öğrencilerin % 59.4' yüksek BSP'na sahiptir. zoğl yapmış olduğu çalışmada çalışan ve çalışmayan annelerin ocuklarında BSP yönünden anlamlı fark bulunduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının çalışma durumunun BSP'na göre dağılımına bakıldığında; babası çalışan öğrencilerin % 44.8'i, babası çalışmayan öğrencilerin % 52.7'si yüksek BSP'na sahiptir. Yörükoğlu çalışmasında baba mesleğinin benlik saygısını etkilediğini; silah taşımayı gerektiren polis, subay gibi mesleklere mensup olan babaların çocuklarının daha düşük BSP'na sahip olduğunu bulmuştur (6,60).

Araştırmada ğrencilerin anne-baba eğitim düzeyinin BSP'na göre dağılımına bakıldığında anne eğitimi ilkokul ve altı olanların % 45.3' yüksek, ortaokul ve üstü olanların % 51.0'i yüksek, baba eğitimi ilkokul ve altı olanların % 44.6'sı yüksek, ortaokul ve üstü olanların % 49.0'u yüksek BSP'na sahiptir. Can yapmış olduğu çalışmada öğrenim düzeyi yüksek olan anne-babaların çocuklarında, eğitim düzeyi düşük olan anne babaların çocuklarına göre daha yüksek BSP bulmuştur (48).

Araştırmada ğrencilerin boş zamanlarının BSP'na göre dağılımına bakıldığında öğrencilerden kitap okuyanların % 54.4', spor yapanların % 52.6'sı, müzik dinleyenlerin % 49.2'si, ders çalışanların % 48.8'i yüksek BSP'na sahiptir. Boş

zamanlarında ailesine yardım eden öğrencilerin % 15.1'i, resim yapanların % 33.3'ü, bilgisayar ya da internetle uğraşanların % 21.2'si düşük benlik saygısına sahiptir. Suner'in yapmış olduğu çalışmada okul dışındaki etkinliklerde bulunma durumu ile benlik saygısı arasında anlam vardır. Can'ın araştırmasında da okul dışı etkinliklerde bulunan öğrencilerin benlik saygıları yüksek bulunmuştur (5,48).

Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin benlik saygısı puanı ile okul başarı notları arasında tek yönlü varyans analizine göre istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir ($p=0.001$). Yapılan Posthoc Bonferroni analizi sonrasında orta ve düşük BSP'na sahip gruplar arasında okul başarısı yönünden istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmezken; yüksek BSP'na sahip grubun okul başarıları not ortalaması orta ($p=0.002$) ve düşük ($p=0.022$) BSP'na sahip gruplardan anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

İnanç yapmış olduğu çalışmada benlik saygısı puanları ile okul başarı notları arasında anlamlı ilişki saptamıştır. İnanç düşük, orta ve yüksek BSP'na sahip grupların arasında okul başarı puan ortalaması yönünden anlamlı fark olduğunu bulmuştur. İnanç'ın araştırma sonuçları yapılan bu araştırmayı destekler niteliktedir (11).

Benlik saygısının okul başarısını etkilediğini savunan çalışmalarda kendisini olumsuz değerlendiren, benlik saygısı düşük ergenlerin okul başarıları da düşük bulunmuştur. Doğusal ve Yavuzer yapmış oldukları çalışmalarda benlik saygısının ve okul başarısının birbiri ile ilişkili olduğunu, benlik saygısı yüksek olan öğrencilerin, okul başarılarının da yüksek olduğunu bulmuşlardır. Özkan, Erdinç ve Güngör benlik saygısının okul başarısını etkilediğini, benlik saygısı düşük bulunan öğrencilerin okul başarılarının da düşük olduğunu belirtmişlerdir (3,51,53,61,62).

Öğrencilerin sosyal ve akademik yönden kendisini olumlu bulmasının benlik saygısını etkilediği, kendisini başarılı bulanların benlik saygılarının yüksek bulunduğu ifade edilmiştir. Arseven yapmış olduğu çalışmada kendine güven

duygusu yetersiz olan öğrencilerin okul başarılarının da düşük olduğunu bulmuştur (63).

Yurt dışında yapılan çalışmalarda okul başarısının benlik saygısı ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Suner'in aktardığına göre; Rosenberg ve arkadaşları, başarı ve benlik saygısı arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki olduğunu, akademik başarının benlik saygısını etkileme düzeyinin, benlik saygısının akademik başarıyı etkileme düzeyinden daha düşük olduğunu saptamışlardır. Cheung yapmış olduğu çalışmada yüksek benlik saygısı puanına sahip öğrencilerin akademik başarının, düşük ve orta düzeyde benlik saygısı puanına sahip öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek bulmuştur. Kızlar ve erkekler arasında yapılan karşılaştırmada erkeklerin benlik saygısı düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki katsayısı kızlara oranla daha yüksek bulunmuştur. Buna göre kızların benlik saygısı düzeyi, erkeklerin benlik saygısı düzeyine göre okul başarısını daha az etkilemektedir. Gaspard ve Bernett yapmış olduğu çalışmada benlik saygısı ve okul başarısı arasındaki ilişkiyi anlamlı olarak değerlendirmişlerdir (5,64,65).

Bazı çalışmalar ise benlik saygısı ve okul başarısının birbirini olumlu ya da olumsuz etkilemediğini savunmuştur. Hart yapmış olduğu çalışmada okul başarısı ve benlik saygısı arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Özdağ'ın aktardığına göre Kingsburry ve Rubin başarının 9-15 yaşları arasında sabit kaldığını ve okul başarısı ile benlik saygısının birbiri ile ilişkili olmadığını savunmuşlardır. Öner öğrencilerin benlik saygıları ile okul başarıları arasında ilişki olmadığını savunmuştur. Suner'in Newman'dan aktardığına göre benlik kavramının okul başarısı üzerinde olumlu ya da olumsuz etkisi yoktur (5,14,66,67).

Benlik saygısı ile okul başarısı arasındaki araştırmalardan şu sonuçlar da çıkmaktadır. Suner araştırmasında akademik başarı ve benlik saygısı arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulmuştur. Buna göre benlik saygısı yükseldikçe okul başarısı da düşmekte, benlik saygısı düştükçe okul başarısı yükselmektedir. Suner'in aktardığına göre Fink araştırmasında düşük benlik saygısına sahip öğrencilerin yüksek akademik başarıya sahip olduğunu belirtmiştir. Osborne'da

düşük okul başarısı karşısında öğrencinin yüksek benlik algısını korumaya çalıştığını söylemiştir. Wigfelde’de benlik saygısının okul başarısı ile ters ilişkili olduğunu, benlik saygısı düştükçe, okul başarısının arttığını savunmuştur. Akboy’da başarısız çocukların başarı arzusunu yitirmeyip, olumlu benlik algısı geliştirdiklerini söylemiştir (5,52).

BÖLÜM 7

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

7.1. SONUÇLAR

Zonguldak il merkezinde 15–17 yaş grubu genel lise öğrencilerinin benlik saygılarının okul başarısı üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada şu sonuçlar elde edilmiştir:

1- Araştırmaya katılan ergenlerin, tanımlayıcı özellikleri incelendiğinde; % 41.8'inin 15 yaşında olduğu, % 58.0'inin kız olduğu, % 37.2'sinin iki kardeş olduğu, % 2.2'sinin ücretli bir işte çalıştığı tespit edilmiştir.

2- Öğrencilerin sosyo-ekonomik özellikleri incelendiğinde; % 75.0'inin gelir düzeyinin orta seviyede olduğu, % 66.7'sinin yaşadığı konutun kendisine ait olduğu, % 58.0'inin müstakil bir evde yaşadığı, % 71.3'ünün yaşadığı evde bir odaya sahip olduğu, % 62.8'inin en uzun süre yaşadığı yerin kentler olduğu tespit edilmiştir.

3- Öğrencilerin kişisel özelliklerine bakıldığında; % 46.4'ünün sivilce problemi yaşadığı, % 11.6'sının gözlük ya da diş teli kullandığı, % 84.0'ünün fiziksel görüntüsünü beğendiği, % 97.4'ünün ailesinin fiziksel görüntüsünü beğendiği, % 93.4'ünün arkadaş grubuna sahip olduğu, % 35.4'ünün karşı cinsten özel bir arkadaşına sahip olduğu, % 51.6'sının takma adı olduğu, takma ada sahip olanların % 68.7'sinin kendisine bu isimle hitap edilmesinden hoşlandığı, % 16.6'sının sürekli bir hastalığa sahip olduğu, % 11.2'sinin zararlı bir madde kullandığı, % 5.3'ünün hayatında en az bir kez suç işlediği, % 9.6'sının hayatında en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığı, % 57.8'inin okul içinde herhangi bir faaliyette etkin olduğu saptanmıştır.

4- Öğrencilerin ailelerinin tanımlayıcı özelliklerine ait sonuçlar; % 82.3'ü çekirdek aileye sahiptir, % 93.4'ünün anne ve babası sağ ve beraberdir. Öğrencilerin % 7.0'sinin annesi okuryazar değildir, % 56.7'sinin annesi, % 40.0'ının babası ilköğretim mezundur. Yine öğrencilerin % 92.6'sının annesi ev hanımı iken % 27.6'sının babası işçidir, % 0.4'ünün babası ise işsizdir. Öğrencilerden % 79.9'u ailesinin kendisine karşı olan tutumunu demokratik olarak değerlendirmiştir, % 4.2'sinin ailesinde suç işleyen bir birey bulunurken, % 31.7'sinin ailesinde kronik hastalığı olan bir birey bulunmaktadır.

5- Araştırmada öğrencilerin boş zamanlarında yaptıkları etkinliklere bakıldığında, % 24.1'inin ders çalıştığı, % 16.6'sının spor yaptığı, % 14.9'unun kitap okuduğu, % 8.3'ünün televizyon izlediği, % 8.1'inin gezdiği, % 3.3'ünün dinlendiği, % 2.6'sının ailesine yardım ettiği, % 0.7'sinin resim yaptığı görülmüştür.

6- Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile benlik saygısı puanı arasındaki ilişkiye ait sonuçlar şöyledir; 15 yaşındakilerin % 49.2'si, 16 yaşındakilerin % 41.9'u, 17 yaşındakilerin % 48.1'i; yüksek BSP'na sahiptir. Kız öğrencilerin % 47.9'u, erkek öğrencilerin % 45.8'i yüksek BSP'na sahiptir. Ailenin tek çocuğu olanlar ile iki kardeş olanların % 50.8'i, üç ve daha fazla kardeş olanların % 44.5'i; ailesinin ilk çocuğu olanların % 44.2'si, ikinci ve daha sonraki çocuklardan % 48.8'i; ücretli işte çalışanların % 60'ı, çalışmayanların % 46.8'i yüksek BSP'na sahiptir.

7- Öğrencilerin sosyo-ekonomik özellikleri ile BSP arasındaki ilişkiye ait sonuçlar şöyledir: Gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin % 60.9'u, gelir düzeyi orta olan öğrencilerin % 47.5'i, gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin % 35.3'ü yüksek benlik saygısına sahiptir. Öğrencilerden yaşadıkları yere sahip olanların % 47.2'si, sahip olmayanların % 46.6'sı; yaşadıkları konut apartman olanların % 53.2'si, bahçeli müstakil olanların % 44.5'i, gecekonduların ise % 26.3'ü yüksek benlik saygısına sahiptir. Öğrencilerden yaşadıkları konutta özel odaya sahip olanların % 52.5'i, sahip olmayanların % 33.5'i; köyde yaşayanların % 33.3'ü, kasabada yaşayanların % 44.3'ü, kentte yaşayanların % 50.2'si yüksek BSP'na sahiptir.

8- Öğrencilerin kişisel özellikleri ile benlik saygısı puanı arasındaki ilişkiye ait sonuçlara bakıldığında; sivilce problemi yaşayanların % 20.3'ü, yaşamayanların % 26.6'sı; gözlük veya diş teli kullananların % 45.3'ü, kullanmayanların % 47.3'ü yüksek BSP'na sahiptir. Fiziksel görüntüsünü beğenenlerin % 51.8'i, beğenmeyenlerin % 21.9'u; ailesinin fiziksel görüntüsünü beğenen öğrencilerin % 47.9'u, beğenmeyenlerin %16.7'si; arkadaş grubuna sahip olanların % 47.6'sı, arkadaş grubuna sahip olmayanların % 40.0'ı; karşı cinsten özel arkadaşı olanların % 45.7'si, özel arkadaşı olmayanların % 47.8'i yüksek benlik saygısına sahiptir. Takma ada sahip olanların % 43.2'si, sahip olmayanların % 51.1'i; takma adı ile hitap edilmesinden hoşlananların % 45.7'si, hoşlanmayanların % 37.8'i; sürekli bir hastalığa sahip olanların % 38.2'si, olmayanların % 48.8'i; zararlı madde kullanmayanların % 46.8'i, kullananların % 49'u; suç işleyenlerin % 41.7'si, işlemeyenlerin % 47.4'ü; fiziksel şiddete maruz kalanların %38.6'sı, maruz kalmayanların % 47.9'u; okul içi etkinliklere katılanların % 45.4'ü, katılmayanların % 49.2'si yüksek BSP'na sahiptir.

9- Araştırmada ailesel özellikleri ile benlik saygısı puanı arasındaki ilişkiye ait sonuçlara bakıldığında; öğrencilerden aile tipi çekirdek olanların % 46.5'i, geniş olanların % 46.3'ü, parçalanmış olanların % 55.6'sı; anne ve babası sağ, birlikte olanların % 46.4'ü, anne veya babası ölmüş ya da ayrı olanların % 56.7'si; anne eğitimi ilköğretim ve altı olanların % 45.3'ü, orta okul ve üstü olanların % 51.0'i; baba eğitimi ilköğretim ve altı olanların % 44.6'sı, orta okul ve üstü olanların % 49.0'u; annesi ev hanımı olanların % 45.9'u, çalışanların % 59.4'ü; babası çalışmayanların % 52.7'si, çalışanların % 44.8'i; ailesi ilgisiz olanların % 23.1'i, demokrat olanların % 51.0'i, otoriter olanların % 20.0'si, hoşgörülü olanların % 57.1'i, koruyucu olanların % 30.0'u, ailesinde suç işleyen birey bulunanların % 26.3'ü, birey bulunmayanların % 47.9'u; ailesinde hasta birey bulunanların % 40.7'si, bulunmayanların % 50.0'si yüksek BSP'na sahiptir.

10- Öğrencilerin boş zamanlarında yapmış oldukları etkinliklerle benlik saygısı puanı arasındaki ilişkiye ait sonuçlara bakılacak olursa; boş zamanını ders çalışarak geçirenlerin % 48.8'i, spor yaparak geçirenlerin % 52.6'sı, kitap okuyarak geçirenlerin % 54.4'ü, müzik dinleyerek geçirenlerin % 49.2'si, TV

izleyenlerin % 42.1'i, gezerek geçirenlerin % 32.4'ü, bilgisayar- internetle uğraşanların % 42.4'ü, dinlenenlerin % 46.7'si, ailesine yardım edenlerin % 25.0'i, resim yapanların % 33.3'ü yüksek benlik saygısına sahiptir.

11- Araştırmamızın sonuçlarına göre benlik saygısı puanı ve okul başarı ortalaması arasındaki tek yönlü varyans analizinin sonucu; benlik puanı düşük, orta ve yüksek olan katılımcılar okul başarı puanı yönünden karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu gözlenmiştir ($p=0.001$). Yapılan Posthoc Benferavi sonrasında, orta ve düşük benlik puanına sahip gruplar arasında istatistiksel olarak fark gözlenmezken, yüksek benlik saygısına sahip grubun okul başarı puanı orta ($p=0.002$) ve düşük ($p=0.022$) benlik saygısına sahip gruplardan anlamlı şekilde yüksektir.

7.2. ÖNERİLER

Zonguldak il merkezinde genel lise öğrencilerinde benlik saygısının okul başarısına olan etkisini belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçlarına göre; aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

1- Gerek bu araştırmada, gerekse yapılan diğer araştırmalarda benlik saygısının okul başarısı üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucu elde edilmiştir. Öğrencilerin yaşamlarında hem toplumsal, hem de bireysel başarıları yakalayabilmeleri için güçlü benlik saygısına, özgüvene ihtiyaçları vardır. Okul sağlığı hemşiresi rehberlik ve danışmanlık öğretmenleri ile işbirliği yaparak öğrencilere benlik saygılarını güçlendirebilmeleri için danışmanlık ve rehberlik hizmeti vermelidir.

2- Okul sağlığı hemşiresi, aile, okul yönetimi ve öğretmen işbirliği içinde olarak ergenin sağlıklı bir benlik kavramı geliştirmesine yardımcı olmalıdır.

3- Öğretmenler; sınıf ve okul ortamında ergenlerin benlik durumlarını gözeterek, raporlarını okul sağlığı hemşiresi ile paylaşmalıdır. Ders ve diğer okul faaliyetlerinde başarısız olan öğrencilerin benlik durumları gözden geçirilmelidir.

4- Aile ortamında ergene olan tutumlar sorgulanmalı ve yanlışlıklar düzeltilmelidir. Okul sağlığı hemşiresi ailelerle sık sık görüşüp, ergene olan tutumun nasıl olması gerektiği konusunda danışmanlık yapmalıdır.

5- Okul içinde ve dışındaki alışveriş birimleri kontrol edilmeli, özellikle lise çağındaki ergenleri tehdit eden sigara, alkol, esrar ve kokain gibi zararlı maddelerin kullanımı engellenmeli, bu maddelerin zararları ve sonuçları ile ilgili yayın, konferans ve dersler düzenlenmelidir.

7- Benlik saygısını güçlendirmek için; öğrencilerin kendilerinin pozitif yönlerini bulup değerlendirmeleri, başkaları ile kendilerini kıyaslamamaları, kendilerine gerçekçi ve ulaşılabilir hedefler koymaları, başarıyı ve başarısızlığı kabul etmeleri önerilmelidir.

8- Öğretmenler ve aileye; ergeni başkaları ile özellikle de yaşlılarıyla kıyaslamaları, tek ve özel olduklarını hatırlatmaları, sorunların çözümü için konuşma ortamı yaratmaları ve başarılarında küçük ödüller vermeleri konusunda danışmanlık yapılmalıdır.

9- Ergenlerin merakları doğrultusunda çarpık ilişkiler yaşamaması için, sağlıklı büyüme ve cinsellik ile ilgili eğitimler verilmeli, ergenin değişen vücut yapısına adapte olması sağlanmalıdır.

10- Öğrencilerin ders dışında faaliyet gösterebileceği spor salonu, resim ve müzik salonu, kütüphane gibi oluşumlar okul bünyesinde bulunmalı, ergenlerin enerjilerini olumlu yönde harcamaları sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. **Koşar L.**, Okul Sağlığı. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi 2004; 13 (6): 223–225.
2. **Öz F.**, Sağlık Alanında Temel Kavramlar. İmaj, Ankara, 2004: 83–111.
3. **Yavuzer H.**, Çocuk Psikolojisi. Remzi Kitapevi, 26. Basım, İstanbul 2004: 267-276.
4. **Çuhadaroğlu F.**, Ergenlik Döneminde Psikolojik Gelişim Özellikleri. Katkı Pediatri Dergisi 2000; 863–868.
5. **Suner İkiz E.**, Farklı Liselerdeki Ergenlerin Benlik Saygısı, Akademik Başarı ve Sürekli Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir. 2000.
6. **Yörükoğlu A.**, Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruh Sorunları, Özgün Yayın Dağıtım, İstanbul,1989.
7. **Atkinson R., Atkinson R.C., Hilgard E.R.**, Psikolojiye Giriş. California Üniversitesi, Stanfaed Üniversitesi. Sosyal Yayınlar Çağaloğlu, İstanbul, 1995; 125–190.
8. **Cüceloğlu D.**, “İnsan ve Davranışı”, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1993.
9. **Kulaksızoğlu A.**, Ergenlik Psikolojisi. Remzi Kitabevi, İstanbul.1998.

- 10. Yeşilyaprak B.,** Üniversitelerde Mediko-Sosyal Dairelerince Verilen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri; Sorunlar Ve Öneriler. Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları. Meteksan Anonim Şti. Ankara, 1989:165-172,
- 11. İnanç M.,** Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeyleri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanlığı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.1997.
- 12. Kuzgun Y.,** Rehberlik ve Psikolojik Danışma, ÖSYM Yayınları, Geliştirilmiş 2. Baskı, Ankara, 1991: 112-133..
- 13. Dedehayır H.,** “A Self-Concept-Based Model Of Work Motivation” Leonard N. H. ve Arkadaşlarının Yönetim Akademisi Sunusu. 1995.
- 14. Özdağ Ş.,** Psikodrama Gruplarının Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin, Benlik Saygısı, Atılgan Davranış, Empatik Eğilim ve Empatik Beceri Düzeylerine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanlığı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 1999.
- 15. Gençtan E.,** Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar. Maya Matbaacılık Yayıncılık Ltd., Ankara,1984.
- 16. Çuhadaroğlu F.,** Adölesanlarda Benlik Saygısı. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, 1989.
- 17. Ulupınar S.,** Çeşitli Kurumlarda Çalışan Hemşirelerin Benlik Saygısı ve Ruhsal Durumlarını Etkileyen Faktörlerin Araştırılması. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. İstanbul, 1991.

18. **Karadağlı A.**, Sağlık Meslek Lisesi Hemşirelik Bşlümü Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir, 1991.
19. **King A.**, Self-Concept and Self-Esteem A Clarification of Terms. Journal of School Healty, 1997;67(2):68–70
20. **Öner N.**, Türkiye’de Uygulanan Psikolojik Testler. Ankara, 1997: 458–460
21. **Yelsma P.**, Correlations Between Self Defeating Personality and Self Esteem. Psychological Reports, 1993:1084–1086.
22. **Carson J.**, Self Esteem and Stres in Mental Health Nurses. Nursing Times, 1997;93(44): 55–58.
23. **Lerner R.W., Karabenich S.A.**, Physical Attractiveness, Body Attitudes and Self Concepts in Male and Female College Students. Journal of Youth and Adolescence. 1974; 307–316.
24. **Shestowsky B.**, Ego Identity Development and Obesity in Adolescent Girls. Adolescence, 1983; 550–559.
25. **Harper J.F., Marchall E.**, Adolescents Problems and Their Relationship to Self Esteem. Adolescence, 1991; 26(104):709–808.
26. **Youngs G.A.**, Adolescent Stres and Self Esteem. Adolescence, 1990; (98):333–341.
27. **Thornton B., Ryckman R.M.**, Relationship Between Physical Effectiveness and Self Esteem: A Cross-Sectional Analysis Among Adolescents. Journal of Adolescence, 1991; 14:85–98.

- 28. Yalım F.E.,** Yüksek Okul Öğrencilerinin Benlik Saygısının Akademik Başarı ve Ana Baba İletişimine Etkisi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- 29. Kozier B., Erb G.,** Fundamentals of Nursing, Second Edition, Addison Wesley Publishers. California, 1983: 351–369.
- 30. Guanipa C.,** Enhancing Latin American Women’s Self Concept: A Group Intervention . International Journal of Group Therapy, 1997; 47(3): 355–371.
- 31. Batlaş A.,** Öğrenmede ve Sınavlarda Üstün Başarı. Remzi Kitapevi 5.Baskı, İstanbul 1993;17,28–35.
- 32. “Okul Başarısı”.**<http://Psikoloji.portalı.com.tr>. Erişim tarihi: 11/11/2005
- 33. Tahran S.,** “Lise Öğrencilerinin Beden İmajlarından Hoşnut Olma Düzeylerinin Özsaygı Ve Akademik Başarı Üzerine Etkisi” Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara,1995.
- 34. Berber Ş.,** “Sosyo-Ekonomik Faktörlerin ve Ana Baba Tutumlarının Okul Başarısına Etkisi”. Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 1990.
- 35. Özmert E.,** Okul Sağlığı Hizmetleri. Katkı Pediatri Dergisi, 2003; 25 (2): 141–152.
- 36. Aycan S.,** 21. Yüzyılda Herkes İçin Sağlık. T.C.S.B. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2000.

- 37. Demirezen E.**, 11-17 Yaş Grubu Okul Çağı Çocuklarda Kalp Hastalığı Risk Etmenlerinin Belirlenmesi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1999.
- 38. Ekşi A.**, “Gençlik Döneminde Uyum ve Davranış Sorunları”, “Aile Ve Çocuk”. Gençlik Yılı Konferansları. Hilal Matbaacılık, İstanbul, 1985: 25-38.
- 39. Senemoğlu N.**, “Gelişim, Öğrenme ve Öğretim”. Gazi Kitapevi Tic. Ltd. Şti. Başak Matbaacılık, Ankara, 2001:35-36.
- 40. Özcebe H.**, Birinci Basamakta Adölesan Sorunlarına Yaklaşım. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi 2000; 1(10):375
- 41. Sümbüloğlu K., Sümbüloğlu V.**, Biyoistatistik. Hatipoğlu Yayınları, Ankara, 10. Basım:2002;264–265.
- 42. Aksakoğlu G.**, “Sağlıkta Araştırma Teknikleri ve Analiz Yöntemleri” İzmir, 2001:102-103.
- 43. Türköz N. Ve Ark.** “Anadolu Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu Öğrencilerinin Benlik Saygılarına İlişkin Bir Çalışma”.XXV. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları; 1989:313-314.
- 44. Gürçay S.**, “Çocuk Yuvasında ve Ailesinin Yanında Kalan 9-10, 11 Yaş Çocuklarının Özsaygı Gelişimini Etkileyen Bazı Faktörler”. Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara, 1989.
- 45. Hatipoğlu Z.**, Ergenlik Çağındaki Öğrencilerin Benlik Tasarım Düzeyleri İle Algılanan Anne Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996.

- 46. Dinç F.,** Cinsiyetleri Farklı Lise Öğrencilerinin Benlik Algısı Düzeylerinin Özsaygı Düzeylerine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1992.
- 47. Girgin G.** “Farklı Sosyo- Ekonomik Kesimde 13-15 Yaş Grubu Öğrencilerinde Kaygı Alanları ve Kaygı Düzeylerinin Başarıyla İlişkisi”. Dokuz Eylül Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir, 1990.
- 48. Can G.,** Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerini Etkileyen Etmenler. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1986.
- 49. Pişkin M.,** Self-Esteem and Locus of Control Secondary School Children Both In England and Turkey. University of Leicester Faculty of Education and Continuing Studies Leicester. 1996.
- 50. Çuhadaroğlu F.,** Adölesanlarda Benlik Saygısı. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, 1989.
- 51. Erdinç G.A.,** “İzmir İli Lise Öğrencilerinde Benlik İmajı-Başarı İlişkisi”. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir, 1995.
- 52. Akboy R.,** “Fen Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Benlik Kavramı, Denetim Odağı ve Sürekli Kaygı Açısından Karşılaştırılması”. VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongre Kitabı ss:189-197. Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi. Konya, 1998.
- 53. Güngör A.,** Lise Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1989.

- 54. Onur E.P.**, Çocuklarda Özgüven ve Ön Koşulları III. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları. Psikologlar Derneği Yayınları. İstanbul, 1985.
- 55. Kılıçcı Y.**, “Okulda Ruh Sağlığı”.Şafak Ofset Tipo Matbaacılık. Ankara, 1989.
- 56. Yurdağül Ş.**, “Bazı Sosyoekonomik Değişkenlerin Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımlarına Etkisi”. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 1987.
- 57. Öztürk Ö.**, İstanbul H Tipi Cezaevinde Kalan Ergenlerde Suçluluk- Utanç Duygusunun Değerlendirilmesi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak, 2005.
- 58. Küçükaksoy M.**, “14-18 Yaşları Arasındaki Suçluların, Ortopedik Özürlülerin, Görme Özürlülerin, Alt Sosyo-Ekonomik Düzeye Mensup Ergenlerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Karşılaştırılması”. Ankara Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 1993.
- 59. İkizoğlu M.**, “Demokratik ve Otoriter Ana-Baba Tutumlarının Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı Üzerine Etkisi”. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 1993.
- 60. Özoğul S. N.**, Annenin Çalışmasının ve Bazı Bireysel Niteliklerin Çocuğun Özsaygısına Etkisi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 1988.

- 61. Doğusal N.,** İlkokul Beşinci Sınıf Öğrencilerinde Benlik Kavramının Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1987.
- 62. Özkan I.,** “Gençliğin Akademik Başarısını Etkileyen Zihinsel ve Ruhsal Faktörler”. I. Milletler Arası Gençlik Kongresi. Selçuk Üniversitesi. Konya, 1987.
- 63. Arseven A.,** “Akademik Benlik Kavramı İle Akademik Başarı Arasında İlişki”. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara, 1979.
- 64. Cheung T.S.,** Sex Differences in the Effect of Academic Achievement of Self- Esteem. A Hong Kong Case Social Behaviour and Personality, 1986; 2,14,161–165.
- 65. Gaspard M.R., Bernett M.F.,** The Relationship Between Self Esteem and Academic Achievement of Rural Grade Students. Journal of Rural and Small Schools, 1991; 2–9.
- 66. Hart J.G.,** Lawseq: Its Relation to Other Measures of Self-Esteem and Academic Ability. Research Notes, Br. J. Educ. Psychol, 1985; 55,167–169.
- 67. Öner U.,** Benlik Kavramı İle Mesleki Benlik Kavramı Arasındaki Farkın Akademik Başarı İle İlişkisi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1982.

(EKLER)

EKLER DİZİNİ

- I. ARAŞTIRMA ANKET FORMU
- II. ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ (BSÖ)
- III. ARAŞTIRMANIN ÖN UYGULAMA İZİN YAZISI
- IV. ARAŞTIRMANIN UYGULAMA İZİN YAZISI

EK I. ÖĞRENCİLERİN TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİNİ İÇEREN ANKET FORMU

ANKET NO:

**ZONGULDAK KARAEKİMLER ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ YÜKSEK
LİSANS TEZİ ANKET FORMU**

Sayın katılımcı;

Bu anket formu, lise öğrencilerinde benlik saygısının eğitim başarısı üzerinde olan etkisinin belirlenmesi amacıyla planlanmış bir araştırma için hazırlanmıştır. Anket formunda yer alan sorulara vereceğiniz gerçeğe uygun yanıtlar araştırma sonuçlarının bilimsel ve güvenilir olması yönünden önemlidir. Kimlik bilgileriniz gizli tutulacak ve vereceğiniz yanıtlar araştırma dışında herhangi bir nedenle kullanılmayacaktır. Katılımınız için teşekkürler...

- 1: Adınız ve soyadınız:.....
- 2: Doğum tarihiniz (yıl olarak):.....
- 3: Cinsiyetiniz: kız( ) erkek( )
- 4: Okulunuzun adı :.....
- 5: Sınıfınız:.....
- 6: Siz dahil kaç kardeşiniz:.....
- 7: Ailenizin kaçınıcı çocuğusunuz:.....

10:Aile tipiniz hangisine uyuyor?

- a)Çekirdek aile
- b)Geniş aile
- c)Parçalanmış aile

11:Aşağıdakilerden hangisi aileniz için geçerlidir?

- a)Anne baba sağ ve birlikteler
- b)Anne ölü baba sağ
- c)Anne sağ baba ölü
- d)Anne ve baba ölü
- e)Anne baba sağ ve ayrılır

12:Anne ve babanızın eğitim durumu aşağıdakilerden hangisine uyuyor?

	Anne	Baba
Okuma yazması yok.....	( )	( )
Sadece okur-yazar.....	( )	( )
İlkokul mezunu.....	( )	( )
Ortaokul mezunu.....	( )	( )
Lise mezunu.....	( )	( )
Yüksek okul mezunu.....	( )	( )

13: Annenizin çalışma durumu:.....

14: Babanızın çalışma durumu:.....

15:Ailenizin maddi durumu size göre nasıl?

- a) Düşük
- b) Orta
- c) Fazla

16:Aileniz size nasıl davranır?

- a) İlgisizler, hiçbir şeye karışmazlar.
- b) Benim fikirlerime saygı duyarlar, beni önemserler.
- c) Dayak, korkutma gibi baskıyla davranışlarımı kontrol etmeye çalışırlar.
- d) Her dediğimi yapar, beni şımartırlar.
- e) Bana hiçbir şey yaptırmaz, beni bütün kötülüklerden korurlar.

17:Evinizin tipi aşağıdakilerden hangisine uyuyor?

- a) Apartman
- b) Bahçeli ve müstakil
- c) Gecekondu

18:Eviniz kendinize ait ( ) kira ( ) yakın akrabanızın ( )

19:Evde kendinize ait oda var mı?

Evet ( ) Hayır ( )

20:Yaşamınızı en uzun geçirdiğiniz yer aşağıdakilerden hangisidir?

Köy ( ) K asaba-İlçe ( ) Kent ( ) Yurt dışı ( )

21:Okulunuz dışında kalan vaktinizde ücretli bir işte çalışıyor musunuz?

Evet ( ) Hayır ( )

22:Okul dışında kalan boş zamanlarınızda en çok yaptığınız etkinlik nedir?

.....

23:Okulunuzda bulunan herhangi bir kol, dernek ya da spor faaliyetinde etkin görev alıyor musunuz?

Evet ( ) Hayır ( )

24:Sivilce problemi yaşıyor musunuz?

Evet ( ) Hayır ( )

25:Gözlük veya diş teli gibi herhangi bir protez kullanıyor musunuz?

Evet ( ) Hayır ( )

26:Fiziksel görüntünüzü beğeniyor musunuz?

Evet ( ) Hayır ( )

Hayırsa neden.....

27:Annenizin ve babanızın fiziksel görüntüsünü beğeniyor musunuz?

Evet ( ) Hayır ( )

Hayırsa neden.....

28:Arkadaş grubunuz var mı?

Evet ( ) Hayır ( )

29:Karşı cinsten özel arkadaşınız var mı?

Evet ( ) Hayır ( )

30:Aileniz ve arkadaşlarınız tarafından size yakıştırılan bir takma adınız var mı?

Evet ( ) Hayır ( )

31: Size bu isimle hitap edilmesinden hoşlanıyor musunuz?

Evet ( ) Hayır ( )

32:Sürekli bir rahatsızlığınız var mı?

Evet ( ) Hayır ( )

33:Aşağıdaki maddelerden birisini kullanıyor musunuz?, kullandığınız maddelerin yanına işaret koyunuz.

Sigara ( ) alkol ( ) uyuşturucu madde ( ) hap ( )

34:Ailenizde sürekli hastalığı olan var mı?

Evet ( ) Hayır ( )

35:Hiç suç işlediniz mi?

Evet ( )   Hayır ( )

36:Ailenizde suç işleyen var mı?

Evet ( )   Hayır ( )

37:Hiç fiziksel şiddete maruz kaldınız mı?

Evet ( )   Hayır ( )

EK II. ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ

1) Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.

- a) Çok doğru
- b) Doğru
- c) Yanlış
- d) Çok yanlış

2) Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.

- a) Çok doğru
- b) Doğru
- c) Yanlış
- d) Çok yanlış

3) Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.

- a) Çok doğru
- b) Doğru
- c) Yanlış
- d) Çok yanlış

4) Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim.

- a) Çok doğru
- b) Doğru
- c) Yanlış
- d) Çok yanlış

5) Kendimle gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.

- a) Çok doğru
- b) Doğru
- c) Yanlış
- d) Çok yanlış

6) Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.

- a) Çok doğru
- b) Doğru
- c) Yanlış
- d) Çok yanlış

7) Genel olarak kendimden memnunum.

- a) Çok doğru
- b) Doğru
- c) Yanlış
- d) Çok yanlış

8) Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.

- a) Çok doğru
- b) Doğru
- c) Yanlış
- d) Çok yanlış

9) Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.

- a) Çok doğru
- b) Doğru
- c) Yanlış
- d) Çok yanlış

10) Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.

- a) Çok doğru
- b) Doğru
- c) Yanlış
- d) Çok yanlış

EK III. ÖN UYGULAMA İZİN YAZISI

T.C.
ZONGULDAK VALİLİĞİ
Devrek İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI:B.08.4.MEM.4.67.03.03.500/ 5379
KONU: Tez Çalışması

08.09.2004

DEVREK KAYMAKAMLIĞINA

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanlığı'nın 08.09.2004 tarih ve B.30.2.ZKÜ.0.66.00.00/500/07-38 sayılı yazıları gereğince Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Nilüfer TATOĞLU'nun 2004-2005 Eğitim Öğretim Yılı Güz Döneminde tez çalışması olarak yapması planladığı 15-17 yaş grubu genel lise öğrencilerinde benlik saygısının akademik başarıya etkisi konulu çalışmasının ön uygulamasının İlçemizde bulunan Özel dersanelerde yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ramazan DURU
Müdür V.

OLUR.

08.09.2004

Musa İŞİN
Çaycuma Kaymakamı
Devrek Kaymakam V.

EK IV. UYGULAMA İZİN YAZISI

29.EEC.2004 10:08

M.E.B.APAK.903124186401

NO.429 P.1

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

SAYI : B.08.0.APK.0.03.01.01/ 4689
KONU: Araştırma İzni

30-11 /2004

ZONGULDAK VALİLİĞİNE
(İl Millî Eğitim Müdürlüğü)

İLGİ : Zonguldak Karaelmas Üniversitesi'nin 01.11.2004 tarih ve 08-47 sayılı yazısı.

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Nilüfer YILMAZ TATOĞLU'nun "Zonguldak İl Merkezinde 15-17 Yaş Grubu Genel Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısının Akademik Başarıya Etkisi" konulu araştırma anketini Zonguldak il merkezindeki ortaöğretim kurumlarında uygulama izin talebi incelenmiştir.

Araştırma sonucunun bir örneğinin Bakanlığımıza verilmesi kaydıyla araştırmanın yapılması uygundur.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Nurettin KONAKLI

Bakan a.
Kurul Başkanı V.

EK _____ :

EK - Anket (5 Sayfa)

K
24.02.2005
2

ÖZGEÇMİŞ

Nilüfer Tatoğlu 1981'de Bolu'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini aynı şehirde tamamladıktan sonra 1995 yılında Bolu Sağlık Meslek Lisesi hemşirelik bölümüne girdi. 1999 yılında mezun oldu. Aynı yıl Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu Hemşirelik Bölümü'ne girdi. 2000 yılında üniversite eğitime devam ederken Devlet Memurluk sınavı'nı kazanarak Zonguldak Devlet Hastanesi'nde çalışmaya başladı. 2003 yılında hemşirelik lisans eğitimini tamamladı ve Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitime başladı. Halen Zonguldak Merkez 1 Nolu Sağlık Ocağı'nda çalışmakta ve Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini sürdürmektedir.